

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE
SARAJEVO**

M E T O D O L O G I J A

**PROCJENE RIZIKA RADI PLANIRANJA I VRŠENJA
INSPEKCIJSKOG NADZORA NAD PRIMJENOM ZAKONA O
SPRJEČAVANJU PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA
TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI**

Sarajevo, septembar 2026. godine

Na osnovu člana 97. st. (4) i (7) i člana 101. stav (2) Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj 13/24) i člana 4. stav (1) Pravilnika o provođenju Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj 8/26), u vezi sa članom 51. stav (3) Zakona o inspekcijama Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 73/14 i 19/17 - odluka Ustavnog suda) i Rješenjem Federalne uprave za inspekcijske poslove broj: 01-04-6-08050-1/2025 od 15.12.2025. godine, direktorica Federalne uprave za inspekcijske poslove donosi

METODOLOGIJU PROCJENE RIZIKA RADI PLANIRANJA I VRŠENJA INSPEKCIJSKOG NADZORA NAD PRIMJENOM ZAKONA O SPRJEČAVANJU PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI

1. Predmet Metodologije

Ovom metodologijom uređuju se kriteriji, izvori podataka, način i postupak:

- 1) evidentiranja obveznika i drugih subjekata nadzora;
- 2) procjene rizika pojedinih sektora, grupa obveznika i pojedinačnih obveznika;
- 3) utvrđivanja i periodičnog preispitivanja profila rizika obveznika;
- 4) razvrstavanja obveznika prema nivou rizika;
- 5) izbora subjekata za inspekcijski nadzor;
- 6) određivanja vrste, učestalosti (dinamike), intenziteta i obima inspekcijskog nadzora;
- 7) utvrđivanja prioriteta u godišnjim, periodičnim i operativnim planovima nadzora;
- 8) dokumentiranja procjene rizika i razloga za izbor subjekta nadzora;
- 9) ažuriranja procjene rizika na osnovu rezultata nadzora, novih podataka, promjena u poslovanju obveznika i promjena u okruženju rizika;
- 10) praćenja i ocjene djelotvornosti nadzora zasnovanog na procjeni rizika.

Metodologija se primjenjuje radi usmjeravanja raspoloživih inspekcijskih kapaciteta prema sektorima i obveznicima kod kojih je rizik od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, kao i, gdje je primjenjivo, finansiranja širenja oružja za masovno uništenje veći, odnosno kod kojih postoje veći rizici neusklađenosti sa zakonskim obavezama.

Procjena rizika prema ovoj metodologiji predstavlja instrument planiranja i upravljanja inspekcijskim nadzorom. Razvrstavanje subjekta u višu kategoriju rizika ne znači samim tim da je subjekt povrijedio zakon, niti može predstavljati dokaz o postojanju prekršaja ili druge nezakonitosti.

2. Ciljevi Metodologije

Ciljevi ove metodologije su:

- 1) uspostavljanje jedinstvenog, dokumentiranog i provjerljivog načina procjene rizika;
- 2) osiguravanje da dinamika i obim nadzora odgovaraju profilu rizika obveznika;
- 3) davanje prioriteta obveznicima i djelatnostima sa većom izloženošću riziku;
- 4) ujednačavanje postupanja federalnih tržišnih inspektora;
- 5) pravovremeno reagiranje na nove rizike, prijave i druge odgovarajuće signale i indicije;
- 6) provjera stvarne djelotvornosti sistema koji je obveznik uspostavio radi sprječavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, te izbjegavanje isključivo formalnog pristupa nadzoru zasnovanog na provjeri postojanja dokumenata;
- 7) proporcionalno određivanje inspekcijskih aktivnosti prema prirodi, veličini, složenosti i rizičnosti poslovanja obveznika;
- 8) unapređenje preventivnog djelovanja Inspektorata;
- 9) osiguravanje podataka potrebnih za planiranje, izvještavanje, saradnju sa Finansijsko-obavještajnim odjelom Državne agencije za istrage i zaštitu - SIPA (u daljem tekstu: FOO) i drugim nadležnim organima.

3. Pravni osnov

Ova metodologija zasniva se na članu 8. stav (3), članu 93, članu 94, članu 95. stav (2), članu 97. st. (3)-(7) i članu 101. stav (2) Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj 13/24 - u daljem tekstu: Zakon). Ovim odredbama propisano je da nadzorni organi prilikom planiranja i provođenja svojih aktivnosti uzimaju u obzir utvrđene rizike, dinamiku i obim nadzora zasnivaju na procjeni rizika i vlastitoj procjeni profila rizika obveznika ili grupe obveznika, periodično preispituju profil rizika, sarađuju i razmjenjuju podatke, čuvaju povjerljivost podataka te, u propisanim slučajevima, obavještavaju FOO (Finansijsko-obavještajni odjel) i dostavljaju mu dokumentaciju o izvršenom nadzoru i preduzetim mjerama.

Metodologija se zasniva i na Pravilniku o provođenju Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj 8/26), u dijelu u kojem se njime bliže uređuju procjena rizika, mjere identifikacije i praćenja, visokorizične situacije, povezane transakcije i druga pitanja relevantna za nadzor.

Na vršenje inspekcijskog nadzora primjenjuje se Zakon o inspekcijama Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 73/14 i 19/17 - odluka Ustavnog suda), u prvom redu odredbe o planiranju i povjerljivosti planova nadzora, utvrđivanju nadležne federalne inspekcije, nalogu za inspekcijski nadzor, listi provjera, obimu i složenosti nadzora, trajanju nadzora i postupanju u slučaju nadležnosti drugog organa.

U vezi sa nadzorom nad poštivanjem ograničenja plaćanja gotovinom iz člana 41. Zakona, potrebno je imati u vidu i Zakon o računima za plaćanje („Službene novine Federacije BiH“, broj 59/26), podzakonske propise kojima se uređuju uslovi i način plaćanja gotovim

novcem, uključujući Uredbu o uslovima i načinu plaćanja gotovim novcem („Službene novine Federacije BiH“, br. 72/15 i 82/15), u dijelu u kojem se primjenjuje nakon stupanja na snagu Zakona o računima za plaćanje, Zakon o unutrašnjoj trgovini („Službene novine Federacije BiH“, broj 87/24), kao i porezne, fiskalne, računovodstvene i druge posebne propise kojima su za određene subjekte, djelatnosti ili transakcije uređeni način plaćanja, gotovinsko poslovanje, evidentiranje, polaganje i dokumentiranje gotovine ili prometa. Navedeni propisi imaju različit predmet i uslove primjene i primjenjuju se kumulativno kada su za to ispunjeni propisani uslovi. Federalni tržišni inspektor utvrđuje povredu i preduzima mjere po pojedinom propisu kada je za njegov nadzor zakonom nadležan, a u suprotnom, utvrđene relevantne činjenice dokumentira i o njima obavještava nadležnu inspekciju ili drugi nadležni organ.

Rješenjem Federalne uprave za inspekcijske poslove broj: 01-04-6-08050-1/2025 od 15.12.2025. godine Federalni tržišni inspektorat određen je za vršenje inspekcijskog nadzora nad provođenjem Zakona u dijelu u kojem je propisana nadležnost Federalne uprave za inspekcijske poslove, kao i nad primjenom podzakonskih akata donesenih radi provođenja Zakona i drugih propisa kojima se uređuje ova oblast. Rješenje je doneseno na osnovu člana 51. stav (3) Zakona o inspekcijama Federacije Bosne i Hercegovine.

Ova metodologija se primjenjuje u skladu sa Zakonom, Zakonom o inspekcijama, Zakonom o upravnom postupku i drugim primjenjivim propisima. Metodologija ne predstavlja samostalan pravni osnov za proširenje kruga obveznika, propisivanje novih materijalnih obaveza, nalažanje upravne mjere, izricanje sankcije ili prikupljanje podataka koji nisu potrebni i dopušteni zakonom. Ako je pojedina odredba Metodologije u suprotnosti sa propisom više pravne snage, neposredno se primjenjuje taj propis.

4. Područje i način primjene

Ova metodologija primjenjuje se na vršenje inspekcijskog nadzora Federalnog tržišnog inspektorata nad provođenjem Zakona i podzakonskih akata donesenih radi njegovog provođenja, u dijelu nadležnosti Federalne uprave za inspekcijske poslove iz člana 93. Zakona.

Rješenjem Federalne uprave za inspekcijske poslove broj: 01-04-6-08050-1/2025 od 15.12.2025. godine vršenje ovog nadzora povjereno je Federalnom tržišnom inspektoratu.

Metodologija ne uređuje nadzor koji drugi organi vrše nad istim subjektima prema propisima kojima se uređuju njihova osnovna djelatnost, licenciranje, stručni rad, porezne obaveze, finansijsko poslovanje ili druga posebna pitanja. Zajednički ili koordinirani nadzor provodi se uz poštivanje nadležnosti svakog organa uključenog u nadzor.

U skladu sa Zakonom i navedenim rješenjem, Metodologija se primjenjuje na sljedeće kategorije obveznika:

- 1) priređivače igara na sreću;
- 2) privredna društva za reviziju;
- 3) privredna društva i preduzetnike registrirane za pružanje knjigovodstvenih i računovodstvenih usluga;
- 4) porezne savjetnike i druga lica koja kao glavnu poslovnu ili profesionalnu djelatnost pružaju pomoć, podršku ili savjete o poreznim pitanjima;
- 5) trgovce plemenitim metalima i dragim kamenjem, kada obavljaju gotovinske transakcije u iznosima utvrđenim Zakonom;
- 6) trgovce umjetničkim predmetima, posrednike u toj trgovini, umjetničke galerije, aukcijske kuće i druga lica obuhvaćena Zakonom;
- 7) posrednike u prometu nekretnina, uključujući posredovanje u iznajmljivanju kada su ispunjeni zakonski vrijednosni uslovi;
- 8) pravna lica i preduzetnike koji nisu banke niti su predmet nadzora organa nadležnog za finansijski sektor, a za račun klijenta obavljaju aktivnosti iz člana 5. stav (1) tačka p) Zakona;
- 9) pružaoce usluga trusta ili privrednog društva;
- 10) pravna lica i preduzetnike registrirane za trgovinu plovilima, vozilima i letjelicama.

Radi izbjegavanja dvojbe, nadležnost Federalne uprave za inspekcijske poslove prema članu 93. Zakona obuhvata obveznike iz člana 5. stav (1) tačka n), tačka o) alineje 1), 2) i 3), tač. p), s) i t), kao i obveznike iz člana 5. stav (2) Zakona. Federalna uprava nadzire i primjenu člana 41. Zakona kod lica koja nisu obveznici iz člana 5, a obavljaju djelatnost prodaje dobara ili usluga.

Metodologija se primjenjuje i za nadzor nad poštivanjem ograničenja plaćanja gotovinom iz člana 41. Zakona kod pravnih i fizičkih lica koja nisu obveznici iz člana 5. Zakona, a obavljaju registriranu djelatnost prodaje robe, nepokretnosti ili pružanja usluga.

Federalna uprava za inspekcijske poslove donijela je Smjernice za procjenu rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti na osnovu člana 101. stav (2) Zakona i člana 4. stav (1) Pravilnika o provođenju Zakona. Smjernice su namijenjene obveznicima pod nadzorom Federalne uprave za inspekcijske poslove radi izvršavanja njihove vlastite obaveze procjene rizika i provođenja drugih preventivnih mjera, dok ova metodologija uređuje internu nadzornu procjenu koju vrši Federalni tržišni inspektorat. Procjena rizika obveznika predstavlja jedan od izvora podataka za nadzornu procjenu, ali se ne preuzima automatski kao profil rizika koji utvrđuje Inspektorat.

Ova metodologija se primjenjuje postepeno, srazmjerno raspoloživim podacima, nivou rizika, svrsi procjene i kadrovskim i tehničkim kapacitetima Federalnog tržišnog inspektorata. Primjena Metodologije ne podrazumijeva obavezu da se za svakog evidentiranog obveznika odmah prikupe svi podaci, izvrši potpuna procjena svih faktora i kontrolnih područja ili provede neposredni inspekcijski nadzor.

U zavisnosti od raspoloživih podataka i svrhe procjene, profil rizika može biti:

- 1) početni sektorski profil;
- 2) preliminarni pojedinačni profil;
- 3) djelimično potvrđeni profil;
- 4) potpuni profil.

U početnom periodu primjene (pilot-periodu) prednost se daje utvrđivanju početnih sektorskih rizika, preliminarnom profiliranju prioriternih obveznika i provjeri ograničenog broja materijalno značajnih kontrolnih područja.

Prilozi ove metodologije popunjavaju se u obimu koji je potreban za donošenje konkretne nadzorne odluke. Dijelovi obrasca koji nisu primjenjivi, za koje podaci nisu raspoloživi ili koji nisu obuhvaćeni predmetom nadzora označavaju se na odgovarajući način, bez obaveze njihovog neposrednog dopunjavanja, osim kada su ti podaci neophodni za procjenu materijalnog rizika. Nedostatak podataka ne može biti osnov za neopravdano snižavanje rizika, ali sam po sebi ne znači da je obveznik visokorizičan, niti da je izvršio povredu propisa. Obim primjene ove metodologije treba da se postepeno proširuje na osnovu iskustava iz nadzora, dostupnosti podataka, razvoja evidencija i raspoloživih kapaciteta.

4.1. Osnovni operativni i prošireni način primjene

Metodologija predstavlja cjelovit referentni okvir za procjenu rizika i izbor postupanja inspekcije (nadzornog odgovora). Uobičajena primjena provodi se na osnovni operativni način, dok se prošireni način koristi samo kada to opravdavaju rizik, složenost predmeta, utvrđeni nalazi ili raspoloživi kapaciteti.

Osnovni operativni način primjene obuhvata:

- 1) provjeru statusa subjekta i nadležnosti Federalnog tržišnog inspektorata;
- 2) određivanje početne sektorske kategorije rizika;
- 3) evidentiranje ključnih raspoloživih pojedinačnih podataka, posebnih signala i nivoa njihove pouzdanosti;
- 4) utvrđivanje preliminarnog operativnog prioriteta;
- 5) određivanje predmeta, fokusa i odgovarajuće vrste nadzorne aktivnosti;
- 6) sačinjavanje sažetog profila u obimu potrebnom za donošenje odluke u pogledu nadzora;
- 7) ažuriranje profila kada rezultati nadzora ili novi podaci materijalno mijenjaju prethodnu procjenu.

U okviru osnovnog operativnog modela nije potrebno pribavljati pojedinačne podatke za svaki faktor IR1–IR7 ako se odgovarajuća početna ocjena može zasnovati na sektorskoj referentnoj vrijednosti. Nije potrebno ni procjenjivati sva kontrolna područja K1–K9, nego samo ona koja su obuhvaćena predmetom konkretnog nadzora.

Prošireni model, koji obuhvata potpuniju pojedinačnu procjenu inherentnog rizika, procjenu primjenjivih kontrolnih područja i izračunavanje pune ocjene kvaliteta kontrole, primjenjuje se kod:

- 1) subjekta vrlo visokog rizika ili prioriteta P1;
- 2) složenog ili sveobuhvatnog nadzora;
- 3) kritičnog ili sistemskog nedostatka;
- 4) obveznika sa većim brojem poslovnih jedinica, složenim vlasništvom ili značajnim prekograničnim poslovanjem;
- 5) potrebe za donošenjem konačne odluke o snižavanju ranije utvrđene kategorije rizika;
- 6) drugog slučaja u kojem osnovni operativni model ne daje dovoljno podataka za pouzdanu odluku o nadzoru.

Nijedna nadzorna aktivnost ne pokreće se samo radi potpunog popunjavanja obrasca ili kalkulatora, a obrasci i tehnički alati koriste se u obimu koji je potreban za dokumentiranje razloga izbora subjekta, utvrđenih činjenica i narednog nadzornog koraka.

5. Režimi procjene rizika

Zbog različitog obima zakonskih obaveza, Metodologija se primjenjuje putem dva režima. Razdvajanje je neophodno kako se licima koja nisu zakonski obveznici ne bi pripisivale obaveze koje za njih nisu propisane.

5.1. Režim procjene rizika obveznika

Na obveznike iz člana 5. Zakona primjenjuje se model procjene rizika koji, zavisno od raspoloživih podataka, svrhe procjene i obima provjere, može rezultirati početnim sektorskim, preliminarnim pojedinačnim, djelimično potvrđenim ili potpunim profilom. Ovaj model obuhvata:

- izloženost obveznika rizicima koji proizlaze iz njegove djelatnosti, klijenata, geografskih područja, proizvoda, usluga, transakcija, kanala distribucije i korištenih tehnologija;
- kvalitet i djelotvornost politika, procedura, kontrola i drugih mjera koje je obveznik uspostavio;
- raniju usklađenost i rezultate prethodnih nadzora;
- druge podatke i signale relevantne za procjenu rizika.

5.2. Režim nadzora ograničenja plaćanja gotovinom

Na lica koja nisu obveznici iz člana 5. Zakona, ali podliježu ograničenjima iz člana 41. Zakona, primjenjuje se pojednostavljeni model procjene rizika. Kod ovih lica ne procjenjuje

se ispunjavanje obaveza koje se odnose na vlastitu procjenu rizika, identifikaciju i praćenje klijenta, imenovanje ovlaštenog lica, izvještavanje FOO-u, interne kontrole i druge obaveze koje Zakon propisuje samo obveznicima, nego se njihov rizik za potrebe nadzora procjenjuje prema:

- vrsti djelatnosti i zastupljenosti gotovinskih plaćanja;
- prosječnoj i najvećoj vrijednosti transakcija;
- mogućnosti razbijanja jedne transakcije na više povezanih plaćanja;
- prodaji robe ili usluga visoke vrijednosti;
- prethodno utvrđenim nepravilnostima;
- fiskalnim, računovodstvenim i drugim dostupnim podacima;
- prijavama, informacijama drugih organa i drugim relevantnim signalima.

6. Načela procjene rizika

Procjena rizika provodi se u skladu sa načelima:

- 1) zakonitosti i nadležnosti - procjenjuju se samo činjenice koje su relevantne za provođenje Zakona i za nadležnost Federalnog tržišnog inspektorata;
- 2) proporcionalnosti - obim prikupljanja podataka i intenzitet nadzora moraju odgovarati prirodi, veličini, složenosti i profilu rizika obveznika;
- 3) usmjerenosti na rizik - veći dio raspoloživih resursa usmjerava se prema višim rizicima, dok se kod nižih rizika mogu koristiti preventivne aktivnosti, dokumentacijske provjere i nadzori ograničenog obima;
- 4) dosljednosti - isti ili bitno slični rizici ocjenjuju se na isti način, uz mogućnost obrazloženog odstupanja zbog posebnih okolnosti pojedinačnog slučaja;
- 5) dokumentiranosti i sljedivosti - svaka dodijeljena ocjena mora biti zasnovana na dostupnom podatku, dokumentu, nalazu ili stručno obrazloženoj procjeni;
- 6) stručne procjene inspektora - bodovni rezultat predstavlja pomoćno sredstvo, a ne zamjenu za stručno rasuđivanje. Odstupanje od rezultata modela dopušteno je kada postoje činjenice koje model nije adekvatno obuhvatio, uz obavezno pisano obrazloženje;
- 7) *aktuelnosti* - procjena se ažurira kada se promijene relevantne okolnosti, pojave novi podaci, tipologije ili rizici ili kada rezultati nadzora pokažu da prethodna procjena više ne odgovara stvarnom stanju;
- 8) *povjerljivosti i integriteta* - podaci prikupljeni za procjenu rizika koriste se samo u službene svrhe, uz primjenu pravila o povjerljivosti podataka i sprečavanju sukoba interesa.

Smjernice Radne grupe za finansijske mjere protiv pranja novca (*Financial Action Task Force - FATF*) o nadzoru zasnovanom na riziku polaze od toga da nadzorni organ treba da razumije rizike sektora i pojedinačnih subjekata, redovno ažurira to razumijevanje i svoje

aktivnosti i resurse usmjerava prema područjima većeg rizika, umjesto da prema svim subjektima primjenjuje jednak obim i intenzitet nadzora.¹

7. Nivoi procjene rizika

Procjena se provodi na tri međusobno povezana nivoa, kako slijedi.

7.1. Procjena rizika sektora/grupe obveznika

Sektorskom procjenom utvrđuje se relativna rizičnost pojedinih djelatnosti i grupa obveznika, koja predstavlja osnovu za raspodjelu inspekcijskih resursa između sektora i za utvrđivanje sektorskih prioriteta u planu nadzora.

Sektorska procjena uzima u obzir:

- rezultate procjene rizika u BiH;
- relevantne akcione planove;
- podatke, statistike i tipologije FOO-a;
- broj i strukturu obveznika;
- vrijednost i obim transakcija;
- zastupljenost gotovinskog poslovanja;
- dostupnost i transparentnost podataka o klijentima i stvarnim vlasnicima;
- prekograničnu izloženost;
- ranije utvrđene nepravilnosti;
- nivo razumijevanja i provođenja zakonskih obaveza u sektoru.

7.2. Procjena profila rizika pojedinačnog obveznika

Pojedinačni profil rizika utvrđuje se za obveznika odabranog za pojedinačnu procjenu na osnovu plana nadzora, operativnog prioriteta, posebnog signala, ranijih nalaza ili reprezentativnog, odnosno slučajnog uzorka. Za ostale evidentirane subjekte do njihove prioritizacije vodi se početni sektorski profil i status subjekta. Pojedinačni profil može se početno utvrditi na osnovu dokumentacijske procjene, upitnika, registarskih i drugih raspoloživih podataka, a naknadno se potvrđuje ili mijenja prema rezultatima nadzora i novim podacima.

7.3. Utvrđivanje operativnog prioriteta nadzora

Operativni prioritet predstavlja odluku o tome da li obveznik treba biti obuhvaćen konkretnim godišnjim, periodičnim ili operativnim planom. Operativni prioritet utvrđuje se na osnovu profila rizika obveznika, vremena proteklog od posljednjeg nadzora, raspoloživih signala i informacija, značaja subjekta za sektor, raspoloživih kapaciteta i potrebe za tematskim ili koordiniranim nadzorom.

¹ FATF, *Guidance on Risk-Based Supervision*, 2021, dostupno preko: fatf-gafi.org

8. Struktura procjene rizika

Procjena rizika sastoji se od sljedećih elemenata:

R. br.	Element procjene	Predmet procjene
1.	Inherentni (ugrađeni, svojstveni) rizik	Rizik koji proizlazi iz djelatnosti, poslovnog modela, vrste i obima klijenata, geografskih područja, proizvoda, usluga, transakcija i kanala distribucije prije uzimanja u obzir kontrolnih mjera
2.	Kvalitet sistema upravljanja rizikom i usklađenosti	Primjerenost i stvarna djelotvornost procjene rizika, politika, procedura, identifikacije klijenata, utvrđivanja stvarnog vlasnika, praćenja transakcija, izvještavanja, obuke i interne kontrole
3.	Rezidualni rizik	Rizik koji ostaje nakon uzimanja u obzir kvaliteta i djelotvornosti mjera koje je obveznik uspostavio
4.	Korektivni faktori i signali	Prethodne nepravilnosti, promjene u poslovanju, vrijeme od posljednjeg nadzora, prijave, informacije FOO-a i drugih organa, sezonski uticaji i drugi događaji koji utiču na prioritet

Ovakav pristup sprečava da, primjerice, veoma visok inherentni rizik bude prikriven samo formalnim postojanjem internih akata ili da ozbiljno nepostojanje kontrola bude tretirano kao još jedan faktor manjeg značaja.

Konačni profil rizika iskazuje se kroz četiri kategorije:

- 1) nizak rizik = manje značajan rizik;
- 2) srednji rizik = umjereno značajan rizik;
- 3) visok rizik = značajan rizik;
- 4) vrlo visok rizik = vrlo značajan rizik.

Ove kategorije se povezuju sa vrstom nadzora, obimom kontrolne liste, veličinom uzorka, potrebnim nivoom pripreme, učestalošću ponovnog nadzora i prioritetom u planu.

9. Izvori podataka za procjenu rizika

Procjena rizika zasniva se na relevantnim, aktuelnim, provjerljivim i zakonito pribavljenim kvalitativnim i kvantitativnim podacima. Podaci se prikupljaju i obrađuju u obimu potrebnom za: utvrđivanje sektorskog i pojedinačnog profila rizika; izbor subjekata nadzora; određivanje vrste, obima, intenziteta i vremena nadzora; pripremu konkretnog inspekcijskog nadzora; praćenje izvršenja naloženih mjera; izvještavanje i ocjenu djelotvornosti nadzora.

Podaci koji se odnose na pojedinačnog obveznika koriste se uz poštivanje propisa o povjerljivosti, zaštiti ličnih podataka, službenoj tajni i sprečavanju sukoba interesa.

U interne izvore podataka spadaju:

- 1) evidencija obveznika i drugih subjekata nadzora;
- 2) procjene rizika koje obveznici dostavljaju Federalnoj upravi za inspekcijske poslove;
- 3) upitnici i drugi obrasci koje obveznici dostavljaju za potrebe dokumentacijske procjene;
- 4) podaci iz ranije izvršenih redovnih, usmjerenih, kontrolnih i drugih nadzora;
- 5) zapisnici, rješenja, prekršajni nalozi i drugi akti doneseni u postupku nadzora;
- 6) podaci o izvršenju ili neizvršenju ranije naloženih mjera;
- 7) nalazi drugih federalnih inspektorata o istom subjektu;
- 8) predstavke, prijave i inicijative dostavljene Federalnoj upravi za inspekcijske poslove;
- 9) podaci o kašnjenju, nepotpunom dostavljanju ili nedostavljanju dokumentacije;
- 10) podaci o promjenama djelatnosti, poslovnih jedinica, upravljanja, vlasništva ili poslovnog modela obveznika;
- 11) drugi podaci kojima raspolaže Federalna uprava za inspekcijske poslove, a koji su od značaja za procjenu rizika.

Procjena rizika koju je sačinio obveznik predstavlja važan izvor podataka, ali se ne preuzima automatski kao nadzorna procjena rizika, nego Federalni tržišni inspektorat samostalno ocjenjuje potpunost, primjerenost i vjerodostojnost procjene obveznika.

Vanjski izvori podataka obuhvataju:

- 1) procjenu rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u Bosni i Hercegovini i odgovarajuće akcione planove;
- 2) statističke podatke, tipologije, indikatore, upozorenja i druge informacije FOO-a;
- 3) informacije koje FOO dostavi u odnosu na pojedinačnog obveznika, grupu obveznika ili određeni sektor;
- 4) liste visokorizičnih država i drugih geografskih područja, donesene ili priznate u skladu sa Zakonom;
- 5) podatke nadležnih policijskih, javnotužilačkih, poreznih, carinskih, sudskih, registracijskih i drugih organa;
- 6) podatke organa nadležnih za izdavanje dozvola, odobrenja, licenci i saglasnosti;
- 7) podatke strukovnih komora, udruženja i drugih organizacija;
- 8) podatke iz javnih registara i drugih službenih evidencija;
- 9) pravosnažne sudske i upravne odluke;
- 10) provjerene javno dostupne podatke;
- 11) relevantne međunarodne izvještaje, evaluacije, upozorenja i tipologije;
- 12) druge podatke pribavljene u okviru domaće ili međunarodne saradnje nadzornih organa.

Radi uspostavljanja i godišnjeg ažuriranja radne populacije subjekata, Federalna uprava za inspekcijske poslove-Federalni tržišni inspektorat od Federalnog zavoda za statistiku može zatražiti spiskove pravnih lica i preduzetnika razvrstanih prema relevantnim šiframa Klasifikacije djelatnosti BiH 2010. Zahtjev se, po pravilu, upućuje prije pripreme prvog mjesečnog plana pilot-primjene, a nakon toga najmanje jednom godišnje ili kada nastane potreba za ažuriranjem određenog sektora. Podatak o registriranoj šifri djelatnosti služi za početno izdvajanje i provjeru subjekata, ali treba voditi računa o tome da on ne predstavlja konačan dokaz da je određeno lice obveznik Zakona ili da je nadzor nad njim u nadležnosti Federalnog tržišnog inspektorata. Dobijeni podaci povezuju se i provjeravaju prema JIB-u, stvarno obavljanoj djelatnosti, raspoloživim registrima, dostavljenim procjenama rizika, ranijim nadzorima i drugim pouzdanim izvorima. Nedostavljanje ili kašnjenje spiska Federalnog zavoda za statistiku ne odlaže postupanje po prioritetu P1, informacijama FOO-a, neizvršenim mjerama ili drugim konkretnim razlozima za nadzor.

Federalni tržišni inspektorat može prije započinjanja nadzora zatražiti od FOO-a ili drugog nadležnog organa podatke potrebne za pripremu konkretnog nadzora.

Izvori podataka razvrstavaju se prema stepenu pouzdanosti na sljedeći način:

Oznaka	Nivo pouzdanosti	Opis
A	visok	podatak je pribavljen neposrednim inspekcijskim uvidom, iz službene evidencije, pravosnažne odluke ili od nadležnog organa
B	srednji	podatak je dostavio obveznik ili drugi poznati izvor, a podatak je potpun, logičan i usklađen sa drugim raspoloživim podacima
C	ograničen	podatak potiče iz predstavke, medija, otvorenog izvora ili drugog izvora koji nije nezavisno potvrđen
N	nije raspoloživ	podatak nije pribavljen ili se njegova pouzdanost ne može ocijeniti

Podatak označen kao izvor nivoa C može predstavljati osnov za dodatnu provjeru ili izmjenu operativnog prioriteta, ali sam za sebe ne može biti osnov za utvrđivanje povrede propisa i izricanje mjere, umanjenje ocjene kvaliteta kontrola obveznika, niti za konačan zaključak o profilu rizika. Kada su podaci iz različitih izvora međusobno suprotstavljeni, prednost se daje novijem i neposredno provjerenom podatku, uz obavezno evidentiranje nesaglasnosti. Za procjenu dinamičkih faktora, kao što su broj i struktura klijenata, broj i vrijednost transakcija, udio gotovinskih transakcija i korišteni kanali pružanja usluga, koriste se podaci koji se, po pravilu, odnose na posljednjih 12 mjeseci. Strukturni podaci o vlasništvu, upravljanju, organizaciji, poslovnim jedinicama i poslovnom modelu koji su stariji od 24 mjeseca provjeravaju se prije njihovog korištenja. Ako sektorskim prilogom Metodologije nije drugačije određeno, podaci koji nisu dovoljno aktuelni ne koriste se za snižavanje nivoa rizika.

Uz svaki profil rizika utvrđuje se i nivo pouzdanosti procjene:

Nivo pouzdanosti procjene	Opis
visok	raspoloživi su aktuelni i provjereni podaci o svim materijalnim faktorima, a kvalitet kontrola je provjeren neposrednim ili odgovarajućim dokumentacijskim nadzorom
srednji	raspoloživi su podaci o većini materijalnih faktora, ali je dio podataka zasnovan na samoprocjeni obveznika ili nije neposredno provjeren
nizak	postoje značajne praznine, nesaglasnosti ili zastarjeli podaci, odnosno kvalitet kontrola nije provjeren

Nizak nivo pouzdanosti ne znači automatski da je obveznik visokorizičan, ali nedostatak podataka ne može biti razlog za snižavanje njegove ocjene rizika. Kada je nedostatak podataka posljedica neopravdanog nedostavljanja, kašnjenja, izbjegavanja saradnje ili dostavljanja međusobno proturječnih podataka od strane obveznika, ta okolnost uzima se u obzir prilikom određivanja operativnog prioriteta.

10. Postupak procjene rizika

Procjena rizika provodi se kroz sljedeće faze:

- 1) utvrđivanje da li subjekt pripada krugu obveznika ili drugih lica pod nadzorom;
- 2) evidentiranje subjekta i određivanje sektora ili grupe kojoj pripada;
- 3) prikupljanje raspoloživih podataka;
- 4) utvrđivanje nivoa pouzdanosti podataka;
- 5) ocjenjivanje inherentnog rizika;
- 6) ocjenjivanje kvaliteta sistema upravljanja rizikom i usklađenosti, kada su za to raspoloživi odgovarajući podaci;
- 7) utvrđivanje rezidualnog rizika;
- 8) primjena korektivnih faktora;
- 9) određivanje operativnog prioriteta;
- 10) određivanje vrste, obima i intenziteta nadzora;
- 11) odobravanje i evidentiranje profila rizika;
- 12) ažuriranje profila nakon izvršenog nadzora ili nastanka druge relevantne promjene.

U zavisnosti od raspoloživih podataka i obima izvršene provjere, profil rizika može biti:

- 1) početni sektorski profil - zasniva se na sektoru, statusu subjekta i referentnim vrijednostima iz Priloga 1;
- 2) preliminarni pojedinačni profil - zasniva se na osnovnim pojedinačnim podacima, dok kvalitet kontrola nije procijenjen ili nije dovoljno provjeren;

- 3) djelimično potvrđeni profil - pojedini materijalni faktori inherentnog rizika ili kontrolna područja potvrđeni su dokumentacijom ili nadzorom, dok druga područja ostaju neprocijenjena;
- 4) potpuni profil - raspoloživi su dovoljni i pouzdani podaci za ocjenu inherentnog rizika, svih primjenjivih kontrolnih područja, rezidualnog rizika, korektivnih faktora i operativnog prioriteta.

Kod početnog i preliminarog profila kvalitet kontrola označava se kao „nije procijenjen“. Kontrole koje nisu provjerene ne mogu se pretpostaviti kao djelotvorne niti koristiti za snižavanje inherentnog rizika. Kod djelimično potvrđenog profila pozitivni nalazi iz ograničenog obima provjere ne koriste se sami za snižavanje ukupnog rizika, dok potvrđeni značajni, kritični ili sistemski nedostaci mogu uticati na povećanje rizika ili operativnog prioriteta.

11. Procjena inherentnog rizika

Inherentni rizik predstavlja izloženost obveznika riziku od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, kao i finansiranja širenja oružja za masovno uništenje koja proizlazi iz prirode njegove djelatnosti, klijenata, geografskih područja, proizvoda, usluga, transakcija, kanala pružanja usluga, načina plaćanja, obima i složenosti poslovanja, prije razmatranja mjera koje je obveznik uspostavio radi upravljanja tim rizikom.

Viša ocjena inherentnog rizika ne znači da je obveznik izvršio povredu Zakona ili da učestvuje u nezakonitoj aktivnosti, ali znači da priroda i obim njegovog poslovanja zahtijevaju viši nivo nadzorne pažnje.

Inherentni rizik procjenjuje se primjenom sljedećih faktora:

Oznaka	Faktor inherentnog rizika	Ponder
IR1	sektor i priroda djelatnosti	15%
IR2	klijenti i struktura stvarnog vlasništva	15%
IR3	države i geografska područja	10%
IR4	proizvodi, usluge i transakcije	20%
IR5	kanali distribucije, tehnologija i posrednici	10%
IR6	gotovinsko poslovanje i načini plaćanja	15%
IR7	obim, veličina, složenost i tržišni značaj poslovanja	15%
	Ukupno	100%

Ponderi predstavljaju početne vrijednosti (pilot-ponderi) za primjenu Metodologije, a njihova primjerenost preispituje se nakon pilot primjene u 2026. godini i najmanje jednom godišnje na osnovu iskustava iz nadzora i raspoloživih podataka. Promjena pondera mora biti obrazložena, dokumentirana i odobrena na način propisan za donošenje ili izmjenu Metodologije, a promijenjeni ponderi primjenjuju se za buduće procjene.

- **IR1: Sektor i priroda djelatnosti**

Ocjenjuje se:

- 1) sektorska ocjena iz procjene rizika u Bosni i Hercegovini;
- 2) poznate sektorske prijetnje, ranjivosti i tipologije;
- 3) učestalost korištenja sektora za pranje novca ili finansiranje terorističkih aktivnosti;
- 4) stepen diskrecije koju obveznik ima pri strukturiranju poslova;
- 5) mogućnost prikrivanja porijekla sredstava, identiteta klijenta ili stvarnog vlasnika;
- 6) prethodno utvrđeni nivo usklađenosti u sektoru;
- 7) drugi sektorski pokazatelji utvrđeni posebnim prilogom Metodologije.

Početne ocjene rizika pojedinih sektora utvrđuju se u Prilogu 1 - Matrica sektorskog rizika, koji je sastavni dio ove metodologije.

Ako obveznik obavlja više djelatnosti, uzima se u obzir djelatnost sa najvišim rizikom, ako je ona materijalno zastupljena u njegovom poslovanju. Kriterij materijalne zastupljenosti može se utvrditi prema udjelu u prihodima, broju ili vrijednosti transakcija, broju klijenata ili drugom sektorski relevantnom pokazatelju.

- **IR2: Klijenti i struktura stvarnog vlasništva**

Ocjenjuje se:

- 1) udio fizičkih i pravnih lica u strukturi klijenata;
- 2) udio nerezidentnih klijenata;
- 3) zastupljenost politički eksponiranih lica;
- 4) zastupljenost klijenata čiju djelatnost prati viši rizik;
- 5) složenost vlasničkih i upravljačkih struktura klijenata;
- 6) korištenje pravnih aranžmana, posrednika, punomoćnika ili nominalnih vlasnika;
- 7) učestalost plaćanja od strane trećih lica;
- 8) teškoće u utvrđivanju identiteta ili stvarnog vlasnika;
- 9) broj i udio klijenata razvrstanih u višu kategoriju rizika od strane obveznika;
- 10) drugi sektorski relevantni podaci.

Status politički eksponiranog lica, nerezidenta ili pripadnost drugoj rizičnijoj grupi ne predstavlja sumnju ili dokaz nezakonitosti, nego je u pitanju faktor koji zahtijeva primjenu odgovarajućih zakonskih mjera.

- **IR3: Države i geografska područja**

Ocjenjuje se:

- 1) poslovanje sa klijentima iz visokorizičnih država ili područja;
- 2) prekogranične transakcije;
- 3) povezanost sa državama sa nedovoljno djelotvornim sistemima sprječavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti;

- 4) povezanost sa područjima povećanog rizika od korupcije, organiziranog kriminala, terorizma ili finansiranja širenja oružja za masovno uništenje;
- 5) korištenje *offshore* struktura bez jasnog ekonomskog razloga;
- 6) geografska udaljenost ili nepovezanost klijenta sa mjestom obavljanja posla;
- 7) druga geografska obilježja utvrđena relevantnim procjenama i listama.

- **IR4: Proizvodi, usluge i transakcije**

Ocjenjuju se:

- 1) vrijednost i učestalost transakcija;
- 2) složenost transakcija;
- 3) transakcije bez jasne ekonomske ili pravne svrhe;
- 4) transakcije visoke vrijednosti;
- 5) mogućnost brzog prenosa ili promjene vlasništva nad imovinom;
- 6) mogućnost konverzije gotovine u imovinu visoke vrijednosti;
- 7) usluge osnivanja, upravljanja, prenosa ili strukturiranja pravnih lica ili imovine;
- 8) promet nepokretnosti, vozila, plovila, letjelica, plemenitih metala, dragog kamenja, umjetnina i druge imovine visoke vrijednosti;
- 9) pozajmice, avansi, povrati sredstava i drugi poslovi koji mogu otežati praćenje toka novca;
- 10) neuobičajene ili međusobno povezane transakcije;
- 11) drugi sektorski relevantni proizvodi i usluge.

- **IR5: Kanali distribucije, tehnologija i posrednici**

Ocjenjuju se:

- 1) uspostavljanje poslovnog odnosa bez fizičkog prisustva klijenta;
- 2) *online* pružanje usluga;
- 3) korištenje zastupnika, agenata, posrednika ili ostalih trećih lica;
- 4) eksternalizacija poslova relevantnih za provođenje mjera iz Zakona;
- 5) korištenje novih tehnologija;
- 6) automatizirano ili udaljeno utvrđivanje identiteta;
- 7) prekogranično pružanje usluga;
- 8) korištenje kanala ili instrumenata koji umanjuju transparentnost transakcije;
- 9) druga obilježja kanala pružanja usluga.

- **IR6: Gotovinsko poslovanje i načini plaćanja**

Ocjenjuju se:

- 1) udio gotovine u ukupnim plaćanjima;
- 2) broj i vrijednost gotovinskih transakcija;
- 3) učestalost transakcija neposredno ispod zakonskog ili internog praga;
- 4) više međusobno povezanih gotovinskih transakcija;
- 5) primanje plaćanja od trećih lica;
- 6) korištenje više načina plaćanja u okviru jednog posla;

- 7) pozajmice, avansi i povrati u gotovini;
- 8) korištenje platnih instrumenata koji otežavaju praćenje toka sredstava;
- 9) drugi pokazatelji gotovinske izloženosti.

- **IR7: Obim, veličina, složenost i tržišni značaj poslovanja**

Ocjenjuju se:

- 1) broj klijenata;
- 2) broj i ukupna vrijednost transakcija;
- 3) ukupni prihod ili drugi pokazatelj obima poslovanja;
- 4) broj zaposlenih i poslovnih jedinica;
- 5) teritorijalna rasprostranjenost;
- 6) članstvo u grupi povezanih društava;
- 7) složenost organizacijske i vlasničke strukture;
- 8) tržišni udio ili značaj obveznika u sektoru;
- 9) brzina rasta obima poslovanja;
- 10) značajne promjene obima ili strukture poslovanja;
- 11) potencijalni uticaj nepravilnosti obveznika na širi sektor ili sistem.

Za kvantitativne pokazatelje mogu se koristiti unaprijed utvrđeni sektorski pragovi ili relativni položaj obveznika u odnosu na druge obveznike istog sektora.

Svaki faktor inherentnog rizika ocjenjuje se ocjenom od 1 do 4.

Ocjena	Nivo izloženosti	Opći opis
1	nizak	faktor je odsutan, izuzetno ograničen ili nema materijalan uticaj na rizik
2	srednji	faktor je prisutan u ograničenom ili umjerenom obimu i materijalno ne dominira ukupnom izloženosti riziku
3	visok	faktor je značajno ili učestalo prisutan i može materijalno povećati izloženost riziku
4	vrlo visok	faktor je dominantan, izrazito složen, teško transparentan ili je povezan sa posebno značajnom prijetnjom ili mogućim uticajem

Varijable unutar pojedinačnog faktora imaju jednaku vrijednost, osim ako je sektorskim prilogom određen drugačiji odnos. Ocjena faktora utvrđuje se prema preovlađujućoj izloženosti. Ako je pojedinačna varijabla ocijenjena ocjenom 4 i predstavlja materijalnu izloženost, ukupna ocjena tog faktora ne može biti niža od 3.

Ukupna ocjena inherentnog rizika izračunava se prema formuli:

$$IR = \sum (\text{ponder faktora} \times \text{ocjena faktora}) / 100$$

Formula:

$$IR = IR1 \times 15\% + IR2 \times 15\% + IR3 \times 10\% + IR4 \times 20\% + IR5 \times 10\% + IR6 \times 15\% + IR7 \times 15\%$$

Rezultat se iskazuje na dvije decimale, prema sljedećoj skali:

Rezultat	Kategorija inherentnog rizika
1,00–1,74	nizak
1,75–2,49	srednji
2,50–3,24	visok
3,25–4,00	vrlo visok

Međurezultati se ne zaokružuju, a zaokružuje se samo konačna ocjena inherentnog rizika.

Ako podatak o određenom faktoru nije raspoloživ, faktor se ne ocjenjuje automatski ocjenom 1. Koristi se odgovarajuća sektorska referentna vrijednost iz Priloga 1 ili, kada takva vrijednost nije primjenjiva, stručna procjena koja je zasnovana na drugim raspoloživim podacima. Korišteni osnov se evidentira, a nivo pouzdanosti procjene se saobrazno snižava.

Tabela faktora inherentnog rizika sa ključnim pitanjima:

Faktor	Ključna pitanja
IR1: sektor i priroda djelatnosti	Koji sektor i podsektor? Obavlja li više materijalno značajnih djelatnosti? Odstupa li poslovni model od tipičnog modela sektora?
IR2: klijenti i stvarno vlasništvo	Postoje li nerezidenti, PEP, rizične djelatnosti, složene vlasničke strukture, punomoćnici, nominalna ili treća lica?
IR3: države i geografska područja	Postoji li poslovanje sa visokorizičnim državama, offshore područjima ili značajno prekogranično poslovanje?
IR4: proizvodi, usluge i transakcije	Jesu li poslovi visoke vrijednosti, složeni, lako prenosivi, bez jasne svrhe ili uključuju upravljanje tuđom imovinom i sredstvima?
IR5: kanali, tehnologija i posrednici	Posluje li se na daljinu, putem interneta, agenata, posrednika, trećih lica, eksternalizacije ili novih tehnologija?
IR6: gotovina i načini plaćanja	Koliki je značaj gotovine? Postoje li povezane ili podijeljene transakcije, plaćanja trećih lica, avansi, povrati ili transakcije neposredno ispod praga?
IR7: obim, veličina i složenost	Koliki su broj klijenata, vrijednost transakcija, broj lokacija, organizacijska složenost, rast i tržišni značaj?

12. Procjena kvaliteta sistema upravljanja rizikom i usklađenosti

Procjenom kvaliteta kontrola utvrđuje se u kojoj mjeri su politike, procedure, organizacija, ljudski resursi i kontrolni mehanizmi obveznika primjereni njegovom inherentnom riziku, usklađeni sa Zakonom i podzakonskim aktima, pravilno uspostavljeni, stvarno primijenjeni, dokumentirani i djelotvorni u prepoznavanju, upravljanju i smanjenju rizika.

Formalno postojanje akta, procedure, ovlaštenog lica ili evidencije nije dovoljno za pozitivnu ocjenu. Inspektor provjerava njihovu stvarnu primjenu putem uvida u dokumentaciju, izjašnjenja odgovornih lica i zaposlenih, uzorkovanja predmeta, klijenata i transakcija i drugih odgovarajućih inspekcijskih radnji.

Područja i ponderi procjene kontrola su sljedeći:

Oznaka	Područje kontrole	Ponder
K1	upravljanje, odgovornost rukovodstva i kultura usklađenosti	10%
K2	procjena rizika koju je izradio obveznik	15%
K3	politike, procedure i kontrolni postupci	10%
K4	identifikacija i praćenje klijenta i utvrđivanje stvarnog vlasnika	20%
K5	pojačane i pojednostavljene mjere i postupanje u posebnim rizičnim situacijama	10%
K6	praćenje poslovnog odnosa, indikatori, neuobičajene i sumnjive transakcije i izvještavanje FOO-a	15%
K7	ovlašteno lice, ljudski resursi, integritet i obuka	10%
K8	evidencije, čuvanje i zaštita podataka i informacioni sistemi	5%
K9	interna kontrola, revizija i otklanjanje nepravilnosti	5%
	Ukupno	100%

Procjena kvaliteta kontrola može biti djelimična ili potpuna.

Kod usmjerenog, tematskog ili ograničenog dokumentacijskog nadzora procjenjuju se samo kontrolna područja obuhvaćena predmetom nadzora ili potrebna za razumijevanje uzroka utvrđenog nalaza. Područje koje nije procijenjeno označava se oznakom „NPR - nije procijenjeno“. Ova oznaka nije jednaka ocjeni 0 i ne uključuje se u izračunavanje pune ocjene kvaliteta kontrola. Oznaka „N/P - nije primjenjivo“ koristi se samo kada kontrola objektivno nije primjenjiva zbog zakonskog režima ili stvarnog poslovnog modela obveznika.

Puna ocjena kvaliteta kontrola i rezultat KK izračunavaju se samo kada su procijenjena sva primjenjiva kontrolna područja K1-K9. Kod djelimične procjene zaključak važi samo za procijenjeni obim. Pozitivni nalazi iz djelimične procjene ne mogu sami biti osnov za snižavanje inherentnog rizika, dok potvrđeni kritični ili sistemski nedostaci mogu biti osnov za povećanje rizika, operativnog prioriteta ili proširenje nadzora.

Svako područje kontrole ocjenjuje se ocjenom od 0 do 3, tako da je skala ocjene kontrola sljedeća:

Ocjena	Opis
0	kontrola nije uspostavljena, ne primjenjuje se ili je suštinski nedjelotvorna
1	kontrola je samo formalno ili djelimično uspostavljena, uz značajne nedostatke i nedovoljnu praktičnu primjenu
2	kontrola je uglavnom uspostavljena i primjenjuje se, ali postoje materijalni nedostaci, nedosljednosti ili potreba za unapređenjem
3	kontrola je primjerena riziku, jasno dokumentirana, dosljedno se primjenjuje i njena djelotvornost je potvrđena odgovarajućim dokazima

Ocjena 3 ne može se dodijeliti samo na osnovu izjave ili samoprocjene obveznika. Ocjena „nije primjenjivo“ koristi se samo ako određena obaveza, uzimajući u obzir Zakon, veličinu, prirodu i složenost obveznika, objektivno nije primjenjiva. Ponder takvog područja srazmjerno se raspoređuje na ostala primjenjiva područja.

Nepostojanje nezavisne interne i eksterne revizije ne ocjenjuje se kao nepravilnost kada obaveza iz člana 55. stav (2) Zakona nije primjenjiva. U skladu sa članom 55. stav (5) Zakona, obaveza iz stava (2) istog člana ne odnosi se na obveznike sa četiri i manje zaposlenih, ako obveznik nije finansijska institucija. Ovaj izuzetak ne odnosi se na obavezu uspostavljanja interne kontrole iz člana 55. stav (1) Zakona.

Ocjena kvaliteta kontrola izračunava se prema formuli:

$$KK = \Sigma (\text{ponder područja} \times \text{ocjena područja} / 3)$$

Rezultat se iskazuje u rasponu od 0 do 100, i to prema sljedećoj skali:

Rezultat	Kategorija kvaliteta kontrola
85–100	snažne i djelotvorne
70–84	adekvatne
50–69	djelimično adekvatne
0–49	slabe ili nedjelotvorne

Kategorija „snažne i djelotvorne“ može se dodijeliti samo ako je primjena ključnih kontrola neposredno ili na drugi pouzdan način provjerena.

Kritičnim nedostatkom u procjeni kvaliteta sistema upravljanja rizikom i usklađenosti smatra se:

- 1) nepostojanje ili suštinski neadekvatna procjena rizika obveznika;
- 2) sistemsko neprovođenje identifikacije i praćenja klijenta;
- 3) sistemsko neprovođenje utvrđivanja stvarnog vlasnika;
- 4) nepostojanje postupka za primjenu pojačanih mjera;

- 5) nepostojanje djelotvornog postupka za prepoznavanje neuobičajenih ili sumnjivih transakcija;
- 6) nepostojanje postupka za izvještavanje FOO-a;
- 7) sistemsko nevođenje ili nepravilno čuvanje propisanih evidencija;
- 8) neimenovanje ili faktička onemogućenost rada ovlaštenog lica;
- 9) onemogućavanje nadzora, prikrivanje, mijenjanje ili falsificiranje relevantnih podataka;
- 10) neizvršenje ranije naložene mjere kojom se otklanja ozbiljan ili sistemski nedostatak;
- 11) drugi nedostatak koji bitno onemogućava djelotvornu primjenu sistema sprječavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Pregled ključnih pitanja po kontrolnim područjima:

Područje	Ključna pitanja
K1: upravljanje i odgovornost rukovodstva	Jesu li odgovornosti jasno određene? Prati li rukovodstvo rizike, nalaze i mjere? Osigurava li potrebne resurse i samostalnost kontrolnih funkcija?
K2: procjena rizika obveznika	Obuhvata li procjena stvarne klijente, geografiju, proizvode, transakcije i kanale? Je li aktuelna, dokumentirana i dostavljena FUZIP-u? Koriste li se njeni rezultati u praksi?
K3: politike i procedure	Obuhvataju li primjenjive obaveze? Jesu li prilagođene stvarnom poslovanju, jasne, ažurne i dostupne zaposlenima? Primjenjuju li se u praksi?
K4: identifikacija i praćenje klijenta	Utvrđuju li se identitet klijenta, zastupnika i stvarnog vlasnika? Razumije li se svrha odnosa? Prati li se odnos prema riziku? Postupa li se pravilno kada mjere nije moguće provesti?
K5: pojačane i pojednostavljene mjere	Prepoznaju li se visoki rizici, PEP, visokorizične države, nove tehnologije i udaljeno poslovanje? Primjenjuju li se konkretne dodatne mjere? Primjenjuje li se pojednostavljeni režim samo kada je niži rizik dokumentiran?
K6: praćenje i izvještavanje FOO-a	Postoji li djelotvoran sistem indikatora, upozorenja i analiza? Prijavljuju li se sumnjive i druge propisane transakcije potpuno i pravovremeno? Čuva li se povjerljivost?
K7: ovlašteno lice, integritet i obuka	Jesu li ovlašteno lice i zamjenik pravilno određeni? Imaju li samostalnost, pristup i podršku? Provodi li se odgovarajuća obuka i provjera relevantnih zaposlenih?
K8: evidencije i zaštita podataka	Vode li se potpune evidencije? Omogućavaju li rekonstrukciju klijenta i transakcije? Poštuju li se rokovi čuvanja i mjere zaštite pristupa i podataka?
K9: interna kontrola, revizija i korektivne mjere	Provodi li se interna kontrola prema riziku? Je li pravilno utvrđena potreba za revizijom? Prate li se nalazi i mjere? Postoji li odgovarajući interni kanal za prijavljivanje kršenja?

Ako je utvrđen jedan kritični nedostatak, kvalitet kontrola, po pravilu, ne može biti ocijenjen višom kategorijom od „djelimično adekvatne“. Ako je utvrđeno više kritičnih nedostataka ili jedan nedostatak sistemske prirode koji zahvata veći dio poslovanja obveznika, kvalitet kontrola ocjenjuje se kao „slab ili nedjelotvoran“. Ista činjenična okolnost ne može se ocijeniti više puta kroz različite kritične nedostatke.

13. Rezidualni rizik

Rezidualni, odnosno preostali rizik predstavlja nivo rizika koji ostaje nakon što se inherentni rizik uporedi sa kvalitetom i djelotvornošću kontrola koje obveznik primjenjuje.

Rezidualni rizik utvrđuje se primjenom sljedeće matrice:

Inherentni rizik / kvalitet kontrola	Snažne i djelotvorne	Adekvatne	Djelimično adekvatne	Slabe ili nedjelotvorne
nizak	nizak	nizak	srednji	srednji
srednji	nizak	srednji	visok	visok
visok	srednji	visok	visok	vrlo visok
vrlo visok	visok	visok	vrlo visok	vrlo visok

Snažne kontrole mogu smanjiti, ali ne mogu potpuno ukloniti inherentni rizik. Pritom, vrlo visok inherentni rizik ne može biti snižen ispod kategorije visokog rezidualnog rizika. U tom smislu, FATF naglašava da rezidualni rizik ostaje i kada su kontrole snažne, kao i da ocjena ne treba da se zasniva isključivo na numeričkom rezultatu.

Ako kvalitet kontrola nije procijenjen, preliminarna kategorija rizika jednaka je kategoriji inherentnog rizika i posebno se označava kao: „preliminarni rizik - kvalitet kontrola nije procijenjen“. Kontrole koje nisu provjerene ne mogu se pretpostaviti kao djelotvorne i koristiti za smanjenje rizika.

Ako je kvalitet kontrola djelimično procijenjen, rezidualni rizik, po pravilu, ostaje preliminaran. Pozitivni nalazi iz ograničenog obima procjene ne mogu sami biti osnov za snižavanje inherentnog rizika. Potvrđeni kritični ili sistemski nedostatak može opravdati povećanje preliminarog rezidualnog rizika ili operativnog prioriteta, uz pisano obrazloženje i odgovarajuću kontrolu kvaliteta procjene.

Inspektor ili drugo ovlašteno lice može, na osnovu stručne procjene, predložiti izmjenu rezultata matrice za najviše jednu kategoriju naviše ili naniže kada:

- 1) postoje materijalne okolnosti koje model nije na odgovarajući način obuhvatio;
- 2) mehanički rezultat očigledno ne odgovara cjelini utvrđenog činjeničnog stanja;
- 3) postoji nesrazmjera između pojedinačnih faktora i ukupnog rezultata;
- 4) postoje novi rizici, tipologije ili promjene koje još nisu ugrađene u model.

Odstupanje mora biti pojedinačno obrazloženo, uz navođenje činjenica, dokaza i razloga.

Snizavanje kategorije nije dopušteno kada je nivo pouzdanosti procjene nizak ili postoji kritični nedostatak ili ozbiljne neotklonjene nepravilnosti ili vjerodostojne informacije koje ukazuju na moguću povezanost sa pranjem novca, finansiranjem terorističkih aktivnosti ili finansiranjem širenja oružja za masovno uništenje.

Odstupanje od rezultata matrice odobrava glavni federalni tržišni inspektor ili drugo lice koje direktor Federalne uprave za inspeksijske poslove za to ovlasti.

14. Operativni prioritet i korektivni faktori

Profil rezidualnog rizika predstavlja relativno stabilnu ocjenu rizičnosti obveznika, a operativni prioritet predstavlja odluku o redoslijedu, vremenu, vrsti i intenzitetu nadzorne aktivnosti i može se mijenjati češće od profila rizika. Korektivni faktori, po pravilu, ne mijenjaju profil rezidualnog rizika, nego utiču na operativni prioritet.

Osnovni nivoi operativnog prioriteta su sljedeći:

Rezidualni rizik	Osnovni operativni prioritet
vrlo visok	P1 – hitan ili najviši prioritet
visok	P2 – visok prioritet
srednji	P3 – redovan prioritet
nizak	P4 – praćenje, preventivno djelovanje i uzorkovanje

Strategija nadzora treba da osigura odgovarajući stepen obuhvata svih kategorija rizika, uz veću učestalost i intenzitet kod viših rizika.

- **P1: hitan ili najviši prioritet**

Obuhvata subjekte kod kojih je potreban neodložan, vanredan ili prioritetan nadzor, odnosno nadzor u prvom raspoloživom operativnom terminu.

- **P2: visok prioritet**

Obuhvata subjekte koji se prvenstveno uključuju u tekući ili naredni periodični plan nadzora i kod kojih se, po pravilu, provodi neposredan, proširen ili usmjeren nadzor.

- **P3: redovan prioritet**

Obuhvata subjekte koji se uključuju u godišnji plan prema raspoloživim kapacitetima, kroz dokumentacijski, tematski, uzorkovani ili neposredan nadzor.

- **P4: praćenje, preventivno djelovanje i uzorkovanje**

Obuhvata subjekte kod kojih se prvenstveno koriste dokumentacijsko praćenje, upitnici, preventivno djelovanje, obavješćavanje, edukacija i povremeni nadzor na osnovu reprezentativnog ili slučajnog uzorka.

Tabela korektivnih faktora

R. br.	Korektivni faktor	Okolnost	Bodovi
1.	informacije FOO-a ili drugog nadležnog organa	vjerodostojna informacija o povećanoj izloženosti ili mogućoj neusklađenosti	+2
2.	posebno značajna službena informacija	informacija ukazuje na neposredan ili ozbiljan rizik	+3
3.	prethodne nepravilnosti	značajne, ponovljene ili neotklonjene nepravilnosti	+2
4.	prethodne nepravilnosti	pojedinačne ili manje nepravilnosti, uz kašnjenje u otklanjanju	+1
5.	vrijeme od posljednjeg nadzora	nikada nije nadziran ili je prekoračen ciljani ciklus nadzora	+1
6.	promjene u poslovanju	bitna promjena vlasništva, upravljanja, djelatnosti, proizvoda, tehnologije ili kanala	+1
7.	ubrzan rast ili promjena profila	naglo povećanje broja klijenata, transakcija ili gotovinskog poslovanja	+1
8.	kvalitet dostavljenih podataka	značajne nepotpunosti, kašnjenja ili nesaglasnosti	+1
9.	izbjegavanje saradnje	neopravdano nedostavljanje, prikrivanje ili sumnja u vjerodostojnost podataka	+2
10.	predstavke i javno dostupni podaci	vjerodostojan i djelimično potvrđen signal	+1
11.	sezonski ili vremenski faktor	period u kojem se rizična aktivnost obavlja intenzivnije	+1
12.	nedavno izvršen nadzor	sveobuhvaatan nadzor bez materijalnih nepravilnosti ili sa potpuno izvršenim mjerama	-1

Korektivni faktori koji proističu iz iste činjenice ne sabiraju se. Okolnost da je subjekt izabran radi reprezentativnog uzorka, tematskog nadzora ili provjere tačnosti modela ne mijenja njegov profil rizika i ne evidentira se kao nepovoljan korektivni faktor.

Uticaj korektivnih faktora sastoji se u sledećem:

- zbir od +1 do +2 podiže operativni prioritet za jedan nivo;
- zbir od +3 ili više podiže operativni prioritet za dva nivoa;
- zbir od -1 može sniziti operativni prioritet za jedan nivo;
- operativni prioritet ne može biti viši od P1 niti niži od P4;
- prioritet P1 ne može se sniziti samo na osnovu nedavno izvršenog nadzora;

- kritični nedostatak, po pravilu, određuje najmanje prioritet P2;
- neposredan ili vjerodostojan signal o mogućem pranju novca ili finansiranju terorističkih aktivnosti određuje prioritet P1, bez obzira na prethodni bodovni rezultat.

Odluka o izmjeni operativnog prioriteta mora biti evidentirana i obrazložena.

15. Nadzor nad poštivanjem ograničenja plaćanja gotovinom

Ovaj nadzor primjenjuje se na pravna i fizička lica koja nisu obveznici iz člana 5. Zakona, ali obavljaju registriranu djelatnost prodaje robe, nepokretnosti ili pružanja usluga i podliježu ograničenjima plaćanja gotovinom iz člana 41. Zakona. Kod ovih lica ne procjenjuje se kvalitet sistema za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, jer im se ne mogu pripisivati obaveze koje Zakon propisuje samo obveznicima.

Procjenjuje se rizik nepoštivanja ograničenja primanja gotovog novca, uključujući rizik razbijanja jednog posla na više povezanih transakcija. Članom 41. st. (1)–(4) Zakona propisano je da lica koje nije obveznik iz člana 5. Zakona, a obavlja registriranu djelatnost prodaje robe, nepokretnosti ili pružanja usluga, ne smije od klijenta ili trećeg lica primiti gotov novac za njihovo plaćanje ako iznos prelazi 30.000 KM. Ograničenje se primjenjuje i na više povezanih gotovinskih transakcija čija ukupna vrijednost prelazi navedeni iznos, kao i na primanje i odobravanje pozajmica. Pored toga, članom 41. stav (5) Zakona propisano je posebno pravilo prema kojem se kod kupoprodajnog ugovora o prometu nepokretnosti transakcija ili transakcije, odnosno sredstva u novčanoj vrijednosti od 30.000 KM ili više, izvršavaju putem bankovnog naloga za plaćanje ili bankovnog transfera, osim ako je drugim zakonom drugačije uređeno. Članom 41. stav (7) Zakona posebno je propisano da pravna lica i preduzetnici registrirani za trgovinu plovilima, vozilima i letjelicama ne smiju od klijenta ili trećeg lica primiti gotov novac ako iznos prelazi 30.000 KM.

Sa stanovišta planiranja nadzora, posebnu pažnju treba usmjeriti na djelatnosti i poslovne modele kod kojih postoji realna mogućnost primanja gotovine veće vrijednosti od fizičkih lica koja nastupaju kao krajnji kupci ili korisnici usluga. To se naročito odnosi na prodaju robe, nepokretnosti i usluga velike pojedinačne vrijednosti, plaćanja nerezidenata, avanse i depozite, plaćanja članova porodice, povezanih i drugih trećih lica, kao i na više gotovinskih uplata koje se odnose na isti ugovor, predmet prodaje ili drugu ekonomsku cjelinu. Navedeno praktično usmjerenje ne sužava zakonski obuhvat člana 41. Zakona. Ograničenje se primjenjuje bez obzira na to da li gotovinu daje fizičko lice, pravno lice, preduzetnik ili treće lica. Predmet nadzora je prvenstveno postupanje lica koje prodaje robu ili nepokretnost, odnosno pruža uslugu i prima gotov novac.

Ograničenje iz člana 41. Zakona predstavlja je utvrđeno u svrhu sprječavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Iznos od 30.000 KM ne predstavlja opći iznos do kojeg

je gotovinsko plaćanje dopušteno prema drugim propisima. Na poslovne subjekte primjenjuju se i Zakon o računima za plaćanje („Službene novine Federacije BiH“, broj 59/26), važeći podzakonski propisi kojima se uređuju uslovi i način plaćanja gotovim novcem, Zakon o unutrašnjoj trgovini, propisi o fiskalizaciji i drugi posebni propisi. Navedenim propisima mogu biti utvrđena pravila o vođenju novčanih sredstava na računima za plaćanje, bezgotovinskom, gotovinskom i obračunskom plaćanju, dopuštenim gotovinskim isplatama i naplatama, evidentiranju i polaganju gotovine, kao i posebna ograničenja za pojedine djelatnosti, subjekte ili vrste transakcija. Slijedom navedenog, član 41. Zakona primjenjuje se kumulativno sa drugim primjenjivim pravilima o načinu plaćanja. Ako je određeno gotovinsko plaćanje zabranjeno ili ograničeno drugim propisom i na iznos niži od 30.000 KM, činjenica da nije dostignut prag iz člana 41. Zakona ne znači da je takvo plaćanje dopušteno. Isto tako, kada su ispunjeni uslovi za primjenu člana 41. Zakona, poštivanje drugog propisa o gotovinskom poslovanju ne isključuje obavezu poštivanja ograničenja iz člana 41. Zakona.

U inspekcijskom nadzoru pravni osnovi se razdvajaju, pa se u sklopu inspekcijskog nadzora saglasno Zakonu i ovoj metodologiji utvrđuje poštivanje člana 41. Zakona, a ako ista transakcija ukazuje i na moguću povredu Zakona o računima za plaćanje, podzakonskih propisa o gotovinskom plaćanju, Zakona o unutrašnjoj trgovini, propisa o fiskalizaciji ili drugih propisa, federalni tržišni inspektor postupa po tom propisu samo ako za to ima zakonom utvrđenu nadležnost, dok u protivnom o relevantnim činjenicama obavještava nadležni organ.

Primjer: ako jedan poslovni subjekt drugom poslovnom subjektu plati robu ili uslugu u gotovini u iznosu od 5.000 KM, činjenica da iznos ne prelazi 30.000 KM ne znači da je plaćanje dopušteno prema propisima o računima za plaćanje i gotovinskom poslovanju. Član 41. Zakona i propisi o računima za plaćanje i gotovinskom poslovanju imaju različit predmet i uslove primjene, pa se postojanje povrede svakog od njih utvrđuje zasebno. Ovaj primjer odnosi se na plaćanje između dva poslovna subjekta. Kod takvog plaćanja, pored člana 41. Zakona, uvijek treba provjeriti i posebna pravila koja se primjenjuju na poslovne subjekte kao učesnike u platnom prometu. Nasuprot tome, kada robu, nepokretnost ili uslugu gotovinom plaća fizičko lice kao krajnji kupac, po pravilu ne postoji istovjetna opća obaveza tog fizičkog lica da plaćanje izvrši sa poslovnog računa. Upravo zbog toga visokovrijedna gotovinska plaćanja fizičkih lica predstavljaju naročito značajno područje praktičnog nadzora primjene člana 41. Zakona. Međutim, i u tom slučaju predmet prekršajne odgovornosti prema članu 41. nije sama činjenica da fizičko lice raspolaže gotovinom, nego činjenica da je prodavac ili pružalac usluge primio gotovinu suprotno zakonskom ograničenju. U ovom primjeru, samo na osnovu iznosa od 5.000 KM nije povrijeđen član 41. Zakona, jer nije dostignut prag iz tog člana, pod uslovom da nije riječ o više povezanih transakcija čija ukupna vrijednost prelazi 30.000 KM. Inspektor zato ne nalaže mjeru, niti izdaje prekršajni nalog, odnosno inicira prekršajni postupak zbog povrede člana 41. samo na osnovu ove transakcije. Član 41. zabranjuje primanje gotovine iznad 30.000 KM, uključujući povezane transakcije koje zajedno prelaze taj iznos.

Plaćanje robe ili usluge u gotovini između dva poslovna subjekta u iznosu od 5.000 KM, samo na osnovu svog iznosa, ne predstavlja povredu člana 41. Zakona, osim kad je riječ o dijelu više povezanih gotovinskih transakcija čija ukupna vrijednost prelazi zakonski iznos. Međutim, ista transakcija može biti protivna Zakonu o računima za plaćanje, važećim podzakonskim propisima o gotovinskom poslovanju, Zakonu o unutrašnjoj trgovini ili drugom posebnom propisu.

Federalni tržišni inspektor, stoga, utvrđuje ko je izvršio plaćanje, ko je primio gotov novac, pravni i ekonomski osnov transakcije, njenu vrijednost, datum i način izvršenja, postojanje povezanih plaćanja i primjenjiva pravila koja su važila u vrijeme transakcije. Ako nema povrede člana 41. Zakona niti druge nepravilnosti iz njegove nadležnosti, inspektor ne nalaže mjeru niti pokreće prekršajno postupanje zbog povrede člana 41. samo zato što je transakcija izvršena u gotovini. Ako činjenice ukazuju na moguću povredu propisa za čiji nadzor nije nadležan, sačinjava službenu zabilješku i o njima obavještava nadležni organ.

Samo postojanje gotovinskog plaćanja od 5.000 KM nije razlog za obavješćavanje FOO-a. FOO se posebno obavještava kada postoje dodatne činjenice koje jesu ili bi mogle biti povezane sa pranjem novca ili finansiranjem terorističkih aktivnosti (na primjer fiktivan poslovni osnov, razbijanje većeg plaćanja, kružni tok novca, vraćanje gotovine uplatiocu, korištenje trećih lica, prikrivanje stvarnog korisnika ili druga sumnjiva okolnost).

Tabela faktora i pondera kod nadzora nad poštivanjem ograničenja plaćanja gotovinom

Oznaka	Faktor	Ponder
G1	vrsta djelatnosti i vrijednost robe ili usluga	20%
G2	zastupljenost gotovinskog poslovanja	25%
G3	prosječna i najveća vrijednost pojedinačnih transakcija	20%
G4	povezane transakcije, obročna plaćanja, pozajmice i plaćanja trećih lica	20%
G5	obim poslovanja i sezonska koncentracija prometa	10%
G6	kanali prodaje, teritorijalna rasprostranjenost i posrednici	5%
	Ukupno	100%

Ukupna ocjena rizika nepoštivanja ograničenja gotovinskog plaćanja izračunava se prema formuli:

$$\text{RGP} = G1 \times 20\% + G2 \times 25\% + G3 \times 20\% + G4 \times 20\% + G5 \times 10\% + G6 \times 5\%$$

Rezultat RGP	Kategorija rizika
1,00–1,74	nizak
1,75–2,49	srednji
2,50–3,24	visok
3,25–4,00	vrlo visok

Posebno se uzimaju u obzir:

- 1) ponavljane transakcije u iznosima neposredno ispod 30.000 KM;
- 2) više uplata koje se odnose na isti ugovor, robu ili uslugu;
- 3) plaćanje istog posla od strane više povezanih lica;
- 4) plaćanja u ime kupca od strane trećih lica;
- 5) gotovinske pozajmice, avansi ili povrati sredstava;
- 6) nesaglasnost između ugovorne, fakturisane i stvarno plaćene vrijednosti;
- 7) istovremeno korištenje više računa, poslovnih jedinica ili povezanih subjekata;
- 8) drugi pokazatelji mogućeg izbjegavanja ograničenja.

Na utvrđeni rezultat primjenjuju se korektivni faktori iz tačke 14, a u mjeri u kojoj su primjenjivi.

Ocjena rizika prema ovoj tački ne predstavlja dokaz da je primljeno nedopušteno gotovinsko plaćanje, jer se postojanje povrede utvrđuje isključivo u postupku inspekcijskog nadzora na osnovu činjenica i dokaza.

16. Posebni signali/događaji koji zahtijevaju hitno postupanje

Nezavisno od procijenjenog rizika ili operativnog prioriteta, hitno preispitivanje profila i pokretanje odgovarajuće nadzorne aktivnosti razmatra se u određenim slučajevima, i to kada:

- 1) FOO, policijski, tužilački, sudski, porezni ili drugi nadležni organ dostavi konkretnu informaciju ili zahtjev;
- 2) raspoloživi podaci, dokumenti ili utvrđene okolnosti daju konkretan i vjerodostojan osnov za sumnju da su određena transakcija, sredstva, klijent ili povezano lice u vezi ili bi mogli biti u vezi sa pranjem novca ili finansiranjem terorističkih aktivnosti;
- 3) postoje konkretni pokazatelji mogućeg kršenja ciljanih finansijskih sankcija ili rizika finansiranja širenja oružja za masovno uništenje, kada je to primjenjivo;
- 4) postoje pokazatelji sistemskog izbjegavanja identifikacije i praćenja klijenata;
- 5) postoje pokazatelji sistemskog neutvrđivanja stvarnog vlasnika;
- 6) postoje pokazatelji neizvještavanja o sumnjivim transakcijama;
- 7) postoje pokazatelji razbijanja gotovinskog plaćanja na više povezanih transakcija;
- 8) postoji opasnost od skrivanja, izmjene, uništenja ili nedostupnosti dokumentacije;
- 9) obveznik onemogućava inspekcijski nadzor ili odbija dostaviti podatke;
- 10) nisu izvršene ranije naložene mjere kojima se otklanjaju ozbiljne nepravilnosti;

- 11) nastupi iznenadna i materijalna promjena u vlasništvu, upravljanju, djelatnosti ili obimu poslovanja;
- 12) pojavi se nova tipologija ili rizik koji može imati značajan uticaj na određeni sektor ili grupu obveznika.

Pokretanje ili provođenje inspekcijskog nadzora ne odlaže izvršenje obaveze obavještanja FOO-a. Kada u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti utvrdi činjenice koje su ili koje bi mogle biti u vezi sa pranjem novca i finansiranjem terorističkih aktivnosti, Federalni tržišni inspektorat bez odgađanja, u pisanoj formi, obavještava FOO, u skladu sa članom 97. stav (5) Zakona.

O preduzimanju hitne aktivnosti tržišni inspektor sačinjava službenu zabilješku, koja sadrži: opis događaja ili informacije; izvor i nivo pouzdanosti informacije; procjenu neposrednosti i mogućeg uticaja rizika; odluku o vrsti i obimu nadzora; podatak o obavještanju FOO-a ili drugog nadležnog organa; mjere zaštite povjerljivosti; odgovorno lice i rok za postupanje.

17. Dokumentiranje, odobravanje i preispitivanje procjene

Za obveznika za kojeg se provodi pojedinačna procjena sačinjava se profil rizika prema Prilogu 4 ili njegov elektronski ekvivalent. Profil sadrži najmanje identifikaciju obveznika i sektora, kategoriju inherentnog i rezidualnog rizika, status i pouzdanost procjene, konačni operativni prioritet, najznačajnije razloge za utvrđeni rizik i prioritet, odabrani nadzorni odgovor i datum narednog preispitivanja.

Podaci o ocjenama faktora inherentnog rizika, kontrolnim područjima, izvorima, dokazima, korektivnim faktorima i činjeničnim nalazima čuvaju se u odgovarajućem prilogu, elektronskoj evidenciji, kalkulatoru ili službenom predmetu i ne prepisuju se u ovaj sažeti profil.

Procjenu priprema inspektor ili analitičar ili drugo ovlašteno lice. Provjera/kontrola od strane drugog stručnog lica po principu „četiri oka“ (*four eyes principle*) može da se provodi kod profila vrlo visokog rizika, predmeta prioriteta P1, utvrđenog kritičnog ili sistemskog nedostatka, stručne korekcije rezultata modela naniže, prijedloga snižavanja ranije odobrene kategorije rizika i/ili složenog, koordiniranog ili posebno značajnog predmeta. Kod ostalih predmeta visokog rizika i prioriteta P2 kontrola kvaliteta može se provoditi pregledom odabranog uzorka profila i predmeta, prema odluci glavnog federalnog tržišnog inspektora. Kontrola po principu „četiri oka“ predstavlja stručni pregled procjene i dokumentacije i ne podrazumijeva obavezno zajedničko prisustvo dva inspektora u neposrednom nadzoru. Uobičajeni usmjereni nadzor vodi jedan inspektor, dok se tim formira kada to zahtijevaju složenost, hitnost, broj poslovnih jedinica, potreba za istovremenim radnjama ili drugi posebno obrazloženi razlozi. Procjene vrlo visokog rizika, procjene koje dovode do prioriteta P1 i stručne korekcije rezultata modela odobrava glavni federalni tržišni inspektor ili drugo posebno ovlašteno lice.

Najmanje jednom godišnje provodi se pregled raspoloživih podataka za evidentirane subjekte, u obimu koji omogućavaju postojeće evidencije i raspoloživi kapaciteti. Pojedinačni profili visokog i vrlo visokog rizika preispituju se pojedinačno najmanje jednom godišnje, a profil vrlo visokog rizika i češće kada to zahtijeva priroda rizika. Profili srednjeg i niskog rizika mogu se preispitivati grupno ili dokumentacijski, prema planu nadzora, dok se pojedinačno preispituju kada je subjekt odabran za nadzor ili kada nastupi događaj koji može materijalno promijeniti njegov profil. Godišnji pregled evidencije ne podrazumijeva obavezu izrade potpune pojedinačne procjene svakog evidentiranog subjekta.

Profil rizika preispituje se prije isteka redovnog roka kada:

- 1) nastupi promjena u upravljanju, vlasništvu ili poslovanju obveznika;
- 2) obveznik uvede novi proizvod, uslugu, tehnologiju ili kanal pružanja usluga;
- 3) nastupi značajna promjena obima ili strukture transakcija;
- 4) budu utvrđene nove nepravilnosti;
- 5) obveznik ne izvrši naložene mjere;
- 6) FOO ili drugi organ dostavi novu relevantnu informaciju;
- 7) nastupi promjena sektorske ili nacionalne procjene rizika;
- 8) pojavi se nova tipologija ili drugi značajan rizik;
- 9) raspoloživi podaci pokažu da postojeća procjena više ne odgovara stvarnom stanju.

Zakonski okvir posebno zahtijeva periodično preispitivanje profila rizika, uključujući slučajeve promjene u upravljanju ili poslovanju obveznika.

Federalni tržišni inspektorat najmanje jednom godišnje analizira djelotvornost modela, uzimajući u obzir:

- 1) odnos između procijenjenih kategorija rizika i nalaza izvršenih nadzora;
- 2) raspodjelu nadzora i inspektor-dana prema kategorijama rizika i operativnim prioritetima;
- 3) potpunost i pouzdanost raspoloživih podataka i promjene profila nakon nadzora;
- 4) izvršenje naloženih mjera i ponavljanje nepravilnosti;
- 5) potrebu za izmjenom faktora, pondera, pragova, obrazaca, uzoraka ili postupaka primjene modela.

Radi provjere da li model pravilno razvrstava subjekte, godišnjim planom određuje se i odgovarajući reprezentativni ili slučajni uzorak obveznika iz različitih kategorija rizika.

Za pilot-period od septembra do decembra 2026. godine preporučljivo je da se dio raspoloživih kapaciteta usmjeri na provjeru subjekata iz svih kategorija rizika, kako bi se prije donošenja plana za 2027. godinu mogla izvršiti kalibracija modela.

18. Postupanje nadzornog organa prema utvrđenom riziku

Postupanje nadzornog organa (nadzorni odgovor) predstavlja skup zakonom dopuštenih preventivnih, analitičkih i inspekcijskih aktivnosti kojima Federalni tržišni inspektorat prilagođava nadzor utvrđenom riziku.

Nadzorni odgovor određuje se prvenstveno prema rezidualnom riziku i operativnom prioritetu, uzimajući u obzir pouzdanost podataka, ranije nepravilnosti i neizvršene mjere, prirodu i hitnost konkretnog signala, veličinu i složenost obveznika, vrijeme proteklo od posljednjeg nadzora, potrebu za tematskim ili koordiniranim postupanjem i raspoložive kapacitete.

Viši nivo rizika, po pravilu, zahtijeva češći, intenzivniji i dublji nadzor. Niži nivo rizika omogućava veću primjenu dokumentacijskog praćenja, preventivnih aktivnosti i nadzora na osnovu uzorka, ali ne predstavlja trajno izuzeće od neposrednog nadzora.

Nadzorni odgovor prilagođava se kroz četiri međusobno povezana elementa:

- 1) vrstu nadzora - dokumentacijski, neposredni, tematski, usmjereni, sveobuhvatni, kontrolni ili koordinirani;
- 2) učestalost nadzora - vremenski razmak između nadzornih aktivnosti;
- 3) intenzitet nadzora - broj inspektora, trajanje, količina analizirane dokumentacije, obim razgovora i izjašnjenja te dubina provjere;
- 4) predmet nadzora - zakonske obaveze, poslovne jedinice, proizvodi, usluge, klijenti, transakcije i kontrolni postupci koji se provjeravaju.

Viši nivo rizika, po pravilu, zahtijeva češći, intenzivniji i dublji nadzor. Niži nivo rizika omogućava veću primjenu dokumentacijskog praćenja, preventivnih aktivnosti i nadzora na osnovu uzorka, ali ne predstavlja trajno izuzeće od mogućnosti neposrednog inspekcijskog nadzora.

Prilikom izbora nadzornog odgovora prilagođavaju se priroda, učestalost, intenzitet i fokus nadzora, uključujući odnos između dokumentacijskog i neposrednog nadzora, obim izjašnjavanja subjekta nadzora, broj poslovnih jedinica, veličinu uzorka i dubinu testiranja transakcija. FATF preporučuje kombiniranje različitih nadzornih alata i intenzivnije angažiranje prema subjektima višeg rizika, uz zadržavanje odgovarajućeg nivoa praćenja i uzorkovanja kod nižih rizika.

Postupanje nadzornog organa prema utvrđenom riziku (nadzorni odgovor) može biti različito:

Postupanje	Sadržaj i svrha
Preventivno i informativno djelovanje	Objavljivanje smjernica, obavještenja, najčešćih nepravilnosti i dobrih praksi; organiziranje edukacija, savjetovanja i sektorskih sastanaka; davanje općih informacija o primjeni propisa.
Kontinuirano dokumentacijsko praćenje	Prikupljanje i analiza godišnjih procjena rizika, statističkih podataka, upitnika i drugih podataka radi utvrđivanja ili ažuriranja profila rizika, bez utvrđivanja pojedinačne povrede propisa.
Preliminarna dokumentacijska procjena	Analiza poslovnog modela, strukture klijenata, transakcija i raspoloživih kontrola obveznika radi pripreme nadzora i utvrđivanja njegovog predmeta, obima i složenosti.
Dokumentacijski inspekcijski nadzor	Inspekcijski nadzor koji se, u skladu sa propisima, zasniva prvenstveno na pregledu dostavljene dokumentacije, evidencija i elektronskih podataka.
Tematski nadzor	Nadzor jednog pitanja, obaveze ili rizične pojave kod većeg broja obveznika, radi provjere sektorskog rizika i ujednačenosti primjene Zakona.
Usmjereni nadzor	Nadzor pojedinačnog obveznika ograničen na određena područja, klijente, transakcije, proizvode, poslovne jedinice ili kontrolne postupke kod kojih je utvrđen povećan rizik.
Sveobuhvatni nadzor	Provjera svih ili većine materijalno značajnih obaveza obveznika, uključujući upravljanje, procjenu rizika, identifikaciju klijenata, stvarnog vlasnika, praćenje transakcija, izvještavanje, obuku, evidencije i internu kontrolu.
Nadzor povodom konkretnog događaja ili informacije	Hitna ili prioritarna kontrola pokrenuta zbog informacije FOO-a, drugog organa, prijave, neuobičajenog događaja, promjene u poslovanju ili drugog vjerodostojnog signala.
Kontrolni nadzor	Provjera izvršenja ranije naloženih upravnih i drugih mjera i održivosti otklonjenih nepravilnosti.
Mješoviti ili koordinirani nadzor	Nadzor koji se, u skladu sa nadležnostima, provodi uz učešće drugih federalnih inspektorata, kantonalnih organa, FOO-a ili drugih nadležnih organa.

Preventivno djelovanje, dokumentacijsko praćenje i upitnik ne mogu zamijeniti postupak inspekcijskog nadzora kada je potrebno utvrditi da li je došlo do povrede propisa, te naložiti upravnu mjeru ili preduzeti drugu radnju koja se preduzima u zakonom propisanom postupku.

Podatak ili izjava koju obveznik dostavi kroz upitnik ili samoprocjenu ulazi u procjenu rizika i može dati osnov za dodatnu provjeru, ali se povreda propisa ne može utvrditi isključivo na osnovu automatskog rezultata upitnika.

Postupanje nadzornog organa prema operativnom prioritetu može biti:

Operativni prioritet	Postupanje nadzornog organa
P1 – hitan ili najviši prioritet	Nadzor povodom konkretnog događaja, usmjereni ili sveobuhvatni neposredni nadzor u najkraćem mogućem roku; po potrebi mješoviti tim; prošireno uzorkovanje; ubrzani kontrolni nadzor.
P2 – visok prioritet	Uključivanje u tekući ili prvi naredni mjesečni plan; usmjereni ili sveobuhvatni nadzor; dokumentacijska priprema prije neposrednog nadzora; kontrola izvršenja mjera u kraćem roku.
P3 – redovan prioritet	Dokumentacijski, tematski ili uzorkovani neposredni nadzor; uključivanje u godišnji ili periodični plan prema sektorskim prioritetima i raspoloživim kapacitetima.
P4 – praćenje i uzorkovanje	Dokumentacijsko praćenje, preventivne aktivnosti, upitnici, tematske provjere i slučajni ili reprezentativni uzorak za neposredni nadzor.

Operativni prioritet određuje redoslijed i intenzitet nadzorne aktivnosti, ali ne smije da prejudicira postojanje niti pravnu kvalifikaciju povrede propisa.

19. Učestalost, intenzitet i obim nadzora

Nadzorni odgovor prilagođava se kroz četiri međusobno povezane dimenzije:

- 1) priroda nadzora, i to dokumentacijski, neposredni, tematski, usmjereni, sveobuhvatni, kontrolni ili koordinirani;
- 2) učestalost (dinamika) nadzora, tj. vremenski razmak između nadzornih aktivnosti;
- 3) intenzitet nadzora, koji čini broj inspektora, trajanje, količina analizirane dokumentacije, obim saslušanja/izjašnjenja i dubina provjere;
- 4) predmet nadzora, i to propisane obaveze, poslovne jedinice, proizvodi, usluge, klijenti, transakcije i kontrolni postupci koji će biti predmet provjere.

Nadzor se provodi u indikativnim nadzornim ciklusima, koji predstavljaju ciljeve za planiranje, a ne stroge rokove nakon čijeg isteka nastaje pravo obveznika da ne bude nadziran.

Rezidualni rizik	Preispitivanje profila	Ciljani ciklus neposrednog ili kombiniranog nadzora	Uobičajeni obim
vrlo visok	pojedinačno najmanje svakih šest mjeseci i nakon svake bitne promjene	po pravilu u periodu od 6 do 12 mjeseci; odmah ako postoji konkretan razlog za P1	sveobuhvatni ili prošireni usmjereni nadzor; više kontrolnih područja; širi uzorak
visok	pojedinačno najmanje jednom godišnje	po pravilu u periodu od 12 do 24 mjeseca	usmjereni ili sveobuhvatni nadzor; naglasak na područjima najvećeg rizika
srednji	godišnje skraćeno preispitivanje; potpuno pojedinačno preispitivanje najmanje svake dvije godine	okvirno od 24 do 48 mjeseci, odnosno kroz tematski ili uzorkovani nadzor	dokumentacijski ili tematski nadzor, uz odabrane neposredne kontrole
nizak	godišnje grupno ili automatizirano preispitivanje; potpuno pojedinačno najmanje svake tri godine ili po nastanku promjene	ne utvrđuje se jedinstven obavezni ciklus za sve obveznike	praćenje, preventivno djelovanje i slučajni ili reprezentativni uzorak

Rokovi utvrđeni ovom metodologijom predstavljaju interne ciljne rokove. Oni ne utiču na zakonske rokove za izvršenje mjera niti ograničavaju ovlaštenje inspektora da kontrolni nadzor provede ranije kada to zahtijevaju okolnosti slučaja.

Godišnje skraćeno, grupno ili automatizirano preispitivanje obuhvata najmanje provjeru: statusa i djelatnosti obveznika; bitnih promjena u vlasništvu, upravljanju i poslovnom modelu; novih podataka FOO-a i drugih organa; dostavljanja godišnje procjene rizika; značajnih promjena obima, vrste ili strukture poslovanja; postojanja neizvršenih mjera ili novih prijava i signala.

Ciklus se može skratiti ili produžiti na osnovu dokumentirane procjene. Produženje nije dopušteno ako postoji neotklonjen kritični nedostatak, vjerodostojan signal o mogućoj nezakonitosti ili drugi razlog za prioritarno postupanje.

Obim nadzora određuje se prema:

- broju i značaju propisanih obaveza koje se provjeravaju;
- broju poslovnih jedinica i lokacija;
- broju i kategorijama klijenata;

- broju i vrijednosti transakcija;
- vrsti proizvoda i usluga;
- broju zaposlenih i organizacijskih funkcija koje se ispituju;
- stepenu automatizacije i složenosti informacionih sistema;
- kvalitetu i pouzdanosti prethodno dostavljenih podataka;
- ranije utvrđenim nepravilnostima;
- potrebnoj veličini i strukturi uzorka.

Sveobuhvatni nadzor ne mora obuhvatiti svaku pojedinačnu zakonsku obavezu jednakom dubinom. Inspektor određuje temeljniju provjeru područja sa većim inherentnim rizikom, slabijim kontrolama ili većim mogućim uticajem nepravilnosti.

Usmjereni nadzor može se proširiti ako se tokom kontrole utvrde: nepravilnosti koje nisu izolirane; nesaglasnost između dostavljenih podataka i stvarnog stanja; slabosti koje mogu zahvatiti druga kontrolna područja; novi rizici ili transakcije povezane sa predmetom nadzora; moguća povreda propisa iz nadležnosti druge inspekcije ili organa. O proširenju se navode razlozi u spisu predmeta i postupa se u skladu sa pravilima o nalogu i listi provjera.

Kontrolni nadzor planira se prema težini ranije utvrđenog nedostatka:

Vrsta nedostatka	Uobičajeni način i rok provjere
kritični ili sistemski nedostatak	neposredni ili kombinirani kontrolni nadzor bez odgađanja nakon isteka roka za izvršenje, po pravilu u narednih 30 dana
značajni nedostatak	dokumentacijski ili neposredni kontrolni nadzor, po pravilu u roku do 90 dana nakon isteka roka
pojedinačni ili manji nedostatak	dokumentacijska potvrda izvršenja ili provjera u prvom narednom nadzoru, zavisno od prirode mjere
mjera čije neizvršenje stvara neposredan rizik	hitna provjera, bez čekanja redovnog ciklusa

Rokovi utvrđeni u ovoj metodologiji interni ciljani rokovi i oni nisu od uticaja na zakonske rokove za izvršenje mjera, niti na ovlaštenje inspektora da kontrolu provede ranije.

20. Izbor obveznika za inspekcijski nadzor

Obveznici se biraju za nadzor na osnovu: utvrđenog operativnog prioriteta; profila rezidualnog rizika; sektorskog rizika; rezultata dokumentacijskog praćenja; vremena od posljednjeg nadzora; vrste i statusa ranije naloženih mjera; informacija FOO-a i drugih nadležnih organa; prijava i drugih vjerodostojnih signala; potrebe za tematskim ili koordiniranim nadzorom; reprezentativnog ili slučajnog uzorka; raspoloživih inspekcijskih kapaciteta.

Prilikom izrade prijedloga plana primjenjuje se sljedeći redoslijed:

- 1) obveznici sa prioritetom P1;
- 2) obveznici sa prioritetom P2 kod kojih postoji kritični nedostatak, neizvršena mjera ili duži period bez nadzora;
- 3) ostali obveznici sa prioritetom P2, prema relativnom riziku i vremenu od posljednjeg nadzora;
- 4) obveznici sa prioritetom P3 koji su odabrani za tematski nadzor ili predstavljaju značajan dio sektora;
- 5) obveznici sa prioritetom P3 i P4 odabrani slučajnim ili reprezentativnim uzorkom radi provjere ispravnosti modela;
- 6) drugi obveznici čiji je izbor potreban radi teritorijalne, sektorske ili organizacijske pokrivenosti.

Ako kapaciteti ne omogućavaju pravovremen nadzor svih subjekata sa prioritetom P1, glavni federalni tržišni inspektor određuje najkraći usmjereni nadzor kritičnih područja, preraspoređuje kapacitete sa aktivnosti nižeg prioriteta, razmatra formiranje tima ili koordinirani nadzor, obavještava direktora Federalne uprave o rizicima koji ostaju nepokriveni, dokumentira razloge i odluku o redoslijedu postupanja.

Radi izbjegavanja prekomjerne koncentracije nadzora na samo jednu grupu obveznika, planom se, u odgovarajućoj mjeri, osigurava zastupljenost:

- različitih sektora i podsektora;
- velikih, srednjih, malih i mikroobveznika;
- različitih kantona i područja poslovanja;
- obveznika sa jednom i više poslovnih jedinica;
- novoosnovanih i duže aktivnih obveznika;
- obveznika koji nikada nisu bili predmet nadzora;
- obveznika koji koriste različite kanale prodaje i pružanja usluga;
- obveznika sa različitim kategorijama rizika.

Reprezentativnost ne smije dovesti do izostavljanja subjekta kod kojeg postoji hitan ili značajan rizik.

Dio subjekata iz kategorije niskog i srednjeg rizika bira se slučajnim uzorkom radi: provjere tačnosti modela procjene rizika; otkrivanja rizika koji nisu vidljivi iz raspoloživih podataka; održavanja općeg preventivnog efekta nadzora; sprječavanja mogućnosti da pojedine kategorije budu trajno izvan neposredne kontrole. Način kako se obrazuje slučajni uzorak mora biti dokumentiran i ponovljiv. Evidentiraju se početna populacija, primijenjeni kriteriji i datum izbora.

Pojedinačni profili rizika, bodovni rezultati, informacije FOO-a, konkretni indikatori za izbor i spisak planiranih subjekata ne saopćavaju se obveznicima niti trećim licima, osim kada je dostavljanje ili objavljivanje određene informacije izričito dopušteno ili obavezno zakonom.

Planovi vršenja inspekcijskog nadzora predstavljaju službenu tajnu u skladu sa članom 28. stav (5) Zakona o inspekcijama Federacije Bosne i Hercegovine. Povjerljivi podaci prikupljeni u primjeni Zakona čuvaju se u skladu sa članom 94. Zakona.

Opći metodološki dokumenti, zbirni sektorski podaci i preventivni materijali mogu biti dostupni javnosti ako se time ne otkrivaju pojedinačni subjekti, povjerljivi podaci, planirane kontrole ili informacije koje bi omogućile izbjegavanje nadzora. Ova pravila ne utiču na obavezu objavljivanja obavještenja o pravnosnažnoj odluci kojom je izrečena prekršajna sankcija, u skladu sa članom 98. Zakona.

Prije izdavanja naloga za inspekcijski nadzor priprema se sažetak važećeg pojedinačnog profila rizika iz Priloga 4, koji se koristi za određivanje predmeta, obima, intenziteta i potrebnih resursa nadzora. Sažetak se ne sačinjava kao poseban obrazac ako su svi potrebni podaci već sadržani u važećem Prilogu 4.

Federalni tržišni inspektorat može prije početka nadzora od FOO-a ili drugih nadležnih organa zatražiti podatke potrebne za pripremu konkretnog nadzora.

Za složen, sveobuhvatan, koordiniran ili nadzor prioriteta P1 i P2 priprema se plan pojedinačnog nadzora koji sadrži najmanje:

- 1) cilj nadzora;
- 2) predmet i pravni osnov;
- 3) kontrolna područja;
- 4) poslovne jedinice i lokacije;
- 5) period poslovanja koji se provjerava;
- 6) potrebnu dokumentaciju i podatke;
- 7) strukturu i veličinu početnog uzorka;
- 8) planirane razgovore i, kada je potrebno, uzimanje izjava od rukovodstva, ovlaštenog lica i drugih zaposlenih;
- 9) sastav tima i podjelu zadataka;
- 10) očekivano trajanje i broj inspektor-dana;
- 11) pitanja za saradnju sa drugim organima;
- 12) način zaštite povjerljivih podataka;
- 13) moguća područja proširenja nadzora.

Plan pojedinačnog nadzora je interni dokument i ne predočava se obvezniku. Obvezniku se predočavaju nalog i lista provjera u skladu sa zakonom.

21. Otpočinjanje i vršenje nadzora

Odluka da li će obveznik prethodno biti obaviješten o nadzoru donosi se prema: predmetu i cilju kontrole; potrebi da odgovorna i ovlaštena lica budu prisutna; obimu dokumentacije koju treba pripremiti; riziku od skrivanja, izmjene ili uništenja dokaza; potrebi provjere stvarnog, nenajavljenog načina rada; hitnosti i prirodi konkretnog signala.

Kada bi najava mogla ugroziti cilj nadzora, nadzor se provodi bez prethodne najave, u skladu sa zakonom.

Inspekcijski nadzor, zavisno od predmeta, može obuhvatiti: uvodni razgovor i utvrđivanje organizacije poslovanja; uzimanje izjava od rukovodstva, odgovornih lica, ovlaštenih lica i zaposlenika koji neposredno provode propisane mjere; pregled procjene rizika, politika, procedura i evidencija; pregled informacionih i kontrolnih sistema; praćenje toka jednog ili više predmeta od početka do završetka; testiranje odabranih klijenata, transakcija ili poslovnih odnosa; provjeru primjene indikatora i postupanja po internim upozorenjima; poređenje dokumentiranih procedura sa stvarnim načinom rada; provjeru izvršenja ranije naloženih mjera; druge radnje potrebne za potpuno utvrđivanje činjeničnog stanja.

Inspektor omogućava obvezniku da se izjasni o činjenicama i dokazima u skladu sa Zakonom o inspekcijama, ali ne otkriva podatke čije bi saopćavanje bilo protivno obavezi povjerljivosti ili moglo ugroziti postupanje FOO-a ili drugog nadležnog organa.

Za potrebe ažuriranja profila rizika, planiranja kontrolnog nadzora i interne analize, nalazi nadzora se razvrstavaju kao:

Vrsta nalaza	Opis
zapažanje ili mogućnost unapređenja	nije utvrđena povreda propisa, ali postoji prostor za jačanje sistema ili dobre prakse
manji ili pojedinačni nedostatak	ograničena, izolirana nepravilnost koja ne ukazuje na sistemsku slabost
značajni nedostatak	nepravilnost koja utiče na djelotvornost jedne ili više važnih kontrola ili se ponavlja u više predmeta
kritični ili sistemski nedostatak	nedostatak koji bitno onemogućava provođenje zakonskih obaveza ili zahvata značajan dio poslovanja
činjenice koje mogu biti povezane sa pranjem novca ili finansiranjem terorističkih aktivnosti	nalaz koji zahtijeva postupanje prema FOO-u i primjenu posebnih pravila povjerljivosti

Ova klasifikacija predstavlja interni nadzorni alat i ne zamjenjuje pravnu kvalifikaciju povrede. Inspektor preduzima upravne i prekršajne mjere iz svoje nadležnosti, a kada postoje osnovi za postupanje drugog organa, bez odgađanja ga obavještava i dostavlja raspoložive podatke u skladu sa zakonom. Jedna izolirana nepravilnost može dokazivati konkretnu povredu, dok se sistemski nedostatak, po pravilu, utvrđuje na osnovu ponavljanja, rasprostranjenosti, uzroka ili drugog dokaza da problem nije ograničen na pojedinačni predmet.

Po završetku nadzora: donose se i preduzimaju zakonom propisane mjere; određuje se potreba, oblik i rok kontrolnog nadzora; ažurira se ocjena kvaliteta kontrola; utvrđuje se

novi rezidualni rizik i operativni prioritet; evidentiraju se novi sektorski indikatori i tipologije; procjenjuje se potreba za proširenjem nadzora na povezana lica ili druge obveznike; procjenjuje se potreba za obavješćavanjem drugog nadležnog organa; zapisnik i dokumentacija o preduzetim mjerama dostavljaju se FOO-u u skladu sa Zakonom.

U skladu sa članom 97. stav (3) Zakona, FOO-u se dostavljaju zapisnik o izvršenom nadzoru i dokumentacija o preduzetim mjerama. Ako su u toku vršenja poslova utvrđene činjenice koje su ili koje bi mogle biti u vezi sa pranjem novca i finansiranjem terorističkih aktivnosti, FOO se bez odgađanja, u pisanoj formi, obavještava u skladu sa članom 97. stav (5) Zakona.

22. Izbor i veličina uzorka klijenata, predmeta i transakcija

Uzorkovanje se primjenjuje radi provjere da li obveznik svoje politike, procedure i kontrolne postupke dosljedno i djelotvorno primjenjuje u pojedinačnim predmetima.

Uzorak se formira tako da omogući provjeru klijenata različitog nivoa rizika i različitih proizvoda i usluga, načina plaćanja, poslovnih jedinica, zaposlenih ili timova, perioda poslovanja i područja na koja ukazuju konkretni indikatori ili nepravilnosti.

Uzorkovanje u inspekcijskom nadzoru nije nužno statističko uzorkovanje kojim se sa određenim nivoom vjerovatnoće zaključuje o cijeloj populaciji, jer se radi o nadzornoj radnji usmjerenoj na provjeru najznačajnijih rizika, uz uključivanje odgovarajućeg slučajnog dijela uzorka.

Neposredni nadzor omogućava dublju provjeru kontrola kroz testiranje uzorka, dok se dio testiranja može pripremiti ili izvršiti dokumentacijski. U tom smislu, FATF posebno navodi kombiniranje ciljano odabranih i slučajno odabranih klijenata ili predmeta.

Prije izbora uzorka utvrđuju se: period na koji se nadzor odnosi; ukupna populacija klijenata, poslovnih odnosa, predmeta ili transakcija; izvor podataka iz kojeg se uzorak bira; potpunost i pouzdanost populacije; jedinica uzorka; podjele populacije prema relevantnim rizicima.

Jedinica uzorka može biti:

- klijent;
- poslovni odnos;
- pojedinačna ili povezana transakcija;
- ugovor;
- predmet posredovanja ili pružanja usluge;
- gotovinsko plaćanje;
- interna analiza ili upozorenje;
- poslovna jedinica;
- drugi dokumentirani poslovni događaj.

Jedan predmet može se koristiti za provjeru više kontrolnih područja.

Početni uzorak, gdje je to moguće, kombinuje ciljano odabrane jedinice višeg rizika, odgovarajući slučajni dio i jedinice potrebne za pokrivanje različitih proizvoda, perioda, poslovnih jedinica, zaposlenih i drugih relevantnih obilježja. Odnos ciljane i slučajne komponente određuje se prema predmetu nadzora, strukturi populacije, nivou rizika i raspoloživim podacima. Za potrebe pilot-primjene mogu se koristiti indikativni udjeli utvrđeni planom ili operativnim priručnikom, ali odstupanje od njih ne predstavlja nepravilnost ako je izbor uzorka obrazložen.

Ciljani dio uzorka obuhvata; klijente koje je obveznik svrstao u visoki rizik; politički eksponirana lica; nerezidente i klijente povezane sa visokorizičnim područjima; složene ili netransparentne vlasničke strukture; predmete kod kojih je stvarnog vlasnika bilo teško utvrditi; transakcije visoke vrijednosti; gotovinske i povezane gotovinske transakcije; transakcije neposredno ispod relevantnih pragova; plaćanja od trećih lica; avanse, pozajmice i povrate sredstava; poslovne odnose uspostavljene bez fizičkog prisustva; neuobičajene ili ekonomski teško objašnjive transakcije; predmete kod kojih je interni sistem generirao upozorenje; prekinute ili odbijene poslovne odnose; predmete u kojima su primijenjene pojačane mjere; predmete o kojima je obveznik izvještavao FOO, uz primjenu posebnih pravila povjerljivosti; druge jedinice na koje ukazuju sektorski ili pojedinačni indikatori.

Početne veličine uzorka iz sljedeće tabele predstavljaju indikativne interne planske vrijednosti. Inspektor ih može smanjiti ili povećati prema ukupnoj populaciji, predmetu nadzora, riziku, kvalitetu podataka i raspoloživom vremenu, uz kratko obrazloženje u spisu predmeta. Brojčane vrijednosti iz tabele nisu zakonski minimumi niti same po sebi dokazuju statističku reprezentativnost uzorka.

Ako posebnim sektorskim prilogom nije drugačije utvrđeno, primjenjuju se sljedeće početne veličine:

Vrsta nadzora	Početni minimalni uzorak
ograničena dokumentacijska provjera	5 jedinica
usmjereni nadzor	10 jedinica
sveobuhvatni nadzor	20 jedinica
sveobuhvatni nadzor obveznika vrlo visokog rizika ili složenog obveznika	30 jedinica
kontrolni nadzor	svi ranije problematični predmeti i najmanje 5 novih jedinica radi provjere održivosti mjere

Ako ukupna populacija sadrži manje jedinica od početnog minimuma, provjeravaju se sve jedinice.

Početni uzorak može biti manji kada: obveznik ima veoma mali broj klijenata ili transakcija; predmet nadzora je usko ograničen; provjerava se jedna jasno određena transakcija ili

dogadaj; ograničenje je obrazloženo raspoloživim vremenom, ali uzorak ipak omogućava ostvarenje cilja nadzora.

Početni uzorak treba biti veći kada: obveznik ima više poslovnih jedinica; posluje kroz različite kanale ili posrednike; ima veliki broj visokorizičnih klijenata; postoje značajne razlike između podataka poslovnih jedinica; sistem je visoko automatiziran i omogućava obradu većeg uzorka; raspoloživi podaci ukazuju na ponavljanu ili sistemsku slabost.

Navedene cifre su početni interni standardi, a nisu zakonski minimumi, niti statistički dokaz reprezentativnosti.

Uzorak se, po pravilu, bira iz perioda posljednjih 12 mjeseci, a period se može proširiti na 24 ili više mjeseci kada: obveznik ima mali broj transakcija; određena vrsta posla nastaje rijetko; provjerava se izvršenje ranije mjere; postoji sumnja na duže trajanje nepravilnosti; potrebno je uporediti stanje prije i nakon promjene politike ili postupka.

Kod sezonskih djelatnosti uzorak mora obuhvatiti period u kojem se obavlja najveći ili najrizičniji dio aktivnosti.

Uzorak se proširuje kada broj, priroda, ponavljanje ili povezanost utvrđenih nepravilnosti, uzimajući u obzir veličinu i strukturu početnog uzorka, ukazuju da problem možda nije izoliran. Uzorak se proširuje u obimu potrebnom da se pouzdano procijeni da li se radi o pojedinačnom ili širem obrascu nepravilnosti, uključujući po potrebi cijelu relevantnu rizičnu grupu, duži vremenski period ili dodatne poslovne jedinice.

U prvom koraku uzorak se povećava najmanje za 50% početnog broja ili se proširuje na cijelu relevantnu rizičnu grupu. Ako prošireni uzorak potvrdi obrazac nepravilnosti, inspektor može: obuhvatiti cijelu relevantnu podgrupu; proširiti vremenski period; uključiti druge poslovne jedinice; proširiti predmet nadzora; predložiti poseban ili tematski nadzor drugih obveznika.

U spisu predmeta evidentiraju se: ukupna populacija i izvor podataka; period iz kojeg je uzorak izabran; jedinica uzorka; početna veličina; način izbora ciljane i slučajne komponente; razlozi za uključivanje pojedinih jedinica; ograničenja i praznine u podacima; razlozi za proširenje ili neproširenje; konačna veličina uzorka; zaključci koji se mogu, odnosno ne mogu izvesti iz rezultata.

Nepostojanje nepravilnosti u uzorku ne dokazuje apsolutnu usklađenost svih poslova obveznika. Ono predstavlja jedan od elemenata za procjenu djelotvornosti kontrola.

23. Dokumentacijsko postupanje

Dokumentacijsko postupanje obuhvata:

- 1) dokumentacijsko praćenje i procjenu rizika, koji služe za prikupljanje i analizu podataka, utvrđivanje ili ažuriranje profila rizika, izbor subjekata i pripremu nadzora, a sami po sebi ne predstavljaju inspekcijski nadzor;

- 2) dokumentacijski inspekcijski nadzor, koji predstavlja oblik inspekcijskog nadzora i provodi se na osnovu naloga, uz primjenu liste provjera, sačinjavanje zapisnika i primjenu drugih pravila inspekcijskog postupka.

Ako se tokom dokumentacijskog praćenja i procjene rizika utvrde činjenice koje zahtijevaju formalno utvrđivanje povrede propisa, nalaženje upravne mjere ili preduzimanje druge radnje za koju je propisan postupak inspekcijskog nadzora, ovaj postupak se pokreće.

Dokumentacijsko postupanje obuhvata dokumentacijsko praćenje stanja i procjenu rizika, i dokumentacijski inspekcijski nadzor.

Dokumentacijsko praćenje i procjena rizika služe za prikupljanje podataka, utvrđivanje ili ažuriranje profila rizika, izbor subjekata i pripremu za vršenje nadzora.

Dokumentacijski inspekcijski nadzor predstavlja vid upravnog postupka i oblik postupka inspekcijskog nadzora, koji se provodi na osnovu naloga za inspekcijski nadzor, uz upotrebu liste provjera, sačinjavanje zapisnika, donošenje rješenja kojim se izriču upravne mjere, kad za tim ima potrebe, te primjenu drugih pravila postupka. Van postupka inspekcijskog nadzora se ne utvrđuje povreda, ne nalaže upravna mjera i ne izriče sankcija.

Ako se tokom dokumentacijskog praćenja stanja utvrde činjenice koje zahtijevaju formalno utvrđivanje povrede u propisanom postupku, predmet se prevodi u inspekcijski nadzor.

Od obveznika se, u skladu sa zakonom, mogu prikupljati naročito:

- 1) godišnja procjena rizika;
- 2) osnovni podaci o djelatnosti, veličini i poslovnim jedinicama;
- 3) broj i struktura klijenata;
- 4) broj i vrijednost transakcija;
- 5) udio gotovinskog poslovanja;
- 6) broj visokorizičnih klijenata;
- 7) broj politički eksponiranih lica;
- 8) broj klijenata ili transakcija povezanih sa visokorizičnim državama;
- 9) broj primijenjenih pojačanih i pojednostavljenih mjera;
- 10) zbirni broj internih upozorenja i izvršenih analiza;
- 11) zbirni broj izvještaja dostavljenih FOO-u, bez nepotrebnog otkrivanja sadržaja;
- 12) podaci o ovlaštenom licu i njegovom zamjeniku;
- 13) podaci o izvršenim obukama;
- 14) podaci o internim i eksternim kontrolama ili revizijama;
- 15) izmjene politika i procedura;
- 16) značajne promjene u upravljanju, vlasništvu, proizvodima, uslugama, tehnologiji i kanalima;
- 17) status izvršenja ranije naloženih mjera;
- 18) drugi podaci neposredno relevantni za profil rizika.

Od obveznika se ne zahtijevaju podaci kojima Federalna uprava već raspolaže, osim kada je potrebno potvrditi njihovu aktuelnost ili otkloniti nesaglasnost.

Upitnik za procjenu rizika mora:

- 1) sadržavati jasna i nedvosmislena pitanja;
- 2) razlikovati zakonsku obavezu od podatka koji se prikuplja radi procjene rizika;
- 3) koristiti unaprijed definirane periode i jedinice mjerenja;
- 4) omogućiti navođenje da podatak nije primjenjiv ili nije raspoloživ;
- 5) sadržavati izjavu odgovornog lica o tačnosti podataka;
- 6) omogućiti elektronsko dostavljanje;
- 7) biti prilagođen pojedinim sektorima;
- 8) izbjegavati zahtijevanje nepotrebnih ličnih i povjerljivih podataka.

Podaci iz upitnika provjeravaju se poređenjem sa: procjenom rizika obveznika; registrima i službenim evidencijama; ranijim inspekcijskim nalazima; podacima drugih organa; uzorkom dokumentacije; podacima o obimu i strukturi poslovanja.

Dokumentacijsko praćenje može dovesti do neposrednog ili proširenog nadzora kada se utvrdi:

- 1) nedostavljanje ili ponavljano kašnjenje u dostavljanju podataka;
- 2) dostavljanje nepotpunih ili međusobno proturječnih podataka;
- 3) značajna razlika između procjene rizika i stvarnog poslovnog modela;
- 4) izrazito niska ili nepromijenjena procjena rizika uprkos rastu ili promjenama poslovanja;
- 5) nagli rast gotovinskih ili visokovrijednih transakcija;
- 6) neuobičajeno mali broj visokorizičnih klijenata u odnosu na prirodu djelatnosti;
- 7) neuobičajeno mali broj internih analiza ili upozorenja;
- 8) nepostojanje ili formalno postojanje ključnih politika i procedura;
- 9) neizvršena ranija mjera;
- 10) novi podatak FOO-a ili drugog nadležnog organa;
- 11) druga nesaglasnost koja može materijalno uticati na profil rizika.

Na osnovu dokumentacijskog praćenja stanja može se: potvrditi postojeći profil rizika; izmijeniti preliminarna ocjena inherentnog rizika; sniziti nivo pouzdanosti procjene; utvrditi potreba za dodatnim podacima; odrediti obveznik za neposredni nadzor; odrediti tematski nadzor grupe obveznika; uputiti preventivno ili opće sektorsko obavještenje; predložiti izmjena liste provjera, upitnika ili sektorskog priloga.

Dokumentacijsko praćenje stanja za svrhu ima da omogući kontinuirano razumijevanje sektora i usmjeravanje neposrednog nadzora prema materijalnim rizicima. FATF naglašava da rezultati *off-site* (kancelarijskog) praćenja stanja treba da određuju fokus, učestalost i intenzitet *on-site* (terenskih) provjera, a kada ukažu na materijalni problem mogu opravdati prioritetni nadzor povodom konkretnog razloga.

24. Planiranje inspekcijskih kapaciteta

Plan nadzora izrađen prema ovoj metodologiji daje poseban analitički i operativni osnov za uključivanje aktivnosti iz oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u godišnji program rada Federalne uprave za inspekcijske poslove, mjesečne planove vršenja inspekcijskog nadzora i poseban program inspekcijskih aktivnosti, kao i druge interne operativne planove i programe, u skladu sa propisima i aktima Federalne uprave za inspekcijske poslove.

Zakon o inspekcijama u čl. 18. i 28. predviđa donošenje godišnjeg programa i mjesečnih planova, mogućnost posebnog programa, obavezno planiranje mješovitih timova i povjerljivost planova nadzora.

Plan nadzora može se sastojati od općeg dijela, koji sadrži ciljeve, sektorske prioritete, vrste i planirani obim nadzora, i povjerljivog operativnog priloga, koji sadrži pojedinačne obveznike, profile rizika, termine, razloge izbora i raspored inspektora. Oba dijela predstavljaju interne planske dokumente. Zaseban javni sažetak može se pripremiti isključivo u zbirnom i neidentificirajućem obliku, u skladu sa pravilima o povjerljivosti i službenoj tajni.

Planiranje nadzora provodi se kroz sljedeće korake:

- 1) ažuriranje evidencije obveznika;
- 2) utvrđivanje broja obveznika po sektorima;
- 3) ažuriranje sektorskih rizika;
- 4) godišnje preispitivanje pojedinačnih profila;
- 5) identifikacija subjekata prioriteta P1 i P2;
- 6) utvrđivanje tematskih i sistemskih rizika;
- 7) izračunavanje raspoloživog kapaciteta;
- 8) određivanje rezerve za neplanirane (vanredne) nadzore;
- 9) izbor subjekata i vrsta nadzora;
- 10) vremensko i teritorijalno raspoređivanje;
- 11) određivanje potrebnih timova i stručnih znanja;
- 12) provjera ostvarive pokrivenosti;
- 13) odobravanje plana;
- 14) mjesečno praćenje i, po potrebi, izmjena plana.

Prilikom utvrđivanja broja i strukture planiranih nadzora uzimaju se u obzir, u mjeri u kojoj su raspoloživi: broj i sektorska struktura evidentiranih obveznika, raspodjela prema riziku, broj raspoloživih inspektora, raspoloživi fond radnog vremena, druge redovne nadležnosti Federalnog tržišnog inspektorata i očekivana složenost nadzora. Nedostatak potpunih podataka ne sprečava donošenje plana, ali se evidentira kao ograničenje i uzima u obzir pri određivanju rezervnog kapaciteta i obima pilot-aktivnosti.

- Izračunavanje raspoloživog kapaciteta

Kapacitet se planira u inspektor-danima. Inspektor-dan predstavlja rad jednog inspektora tokom jednog radnog dana na poslovima pripreme, provođenja, dokumentiranja ili praćenja konkretnog nadzora ili procjene rizika.

Inspekcijski kapacitet za oblast sprječavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti predstavlja dio ukupnog godišnjeg kapaciteta Federalnog tržišnog inspektorata koji se godišnjim planom raspoređuje na poslove iz ove oblasti.

Inspekcijski kapacitet za ovu oblast utvrđuje se prema formuli:

Inspekcijski kapacitet za plansku godinu = ukupan fond radnih dana inspektora koji mogu biti angažirani u ovoj oblasti – planirana odsustva – obuke – administrativni i izvještajni poslovi – druge inspekcijske i stručne obaveze – druga unaprijed poznata opterećenja tih inspektora

Ako nisu raspoloživi detaljni podaci za svakog inspektora, kapacitet se može utvrditi kao zbirna procjena neto raspoloživih inspektor-dana po mjesecima ili kvartalima.

Rezerva za neplanirane aktivnosti ne oduzima se prilikom izračunavanja inspekcijskog kapaciteta za plansku godinu, nego se izdvaja i raspoređuje unutar tako utvrđenog kapaciteta, u skladu sa tačkom 24.3. ove metodologije.

Pri izračunavanju i praćenju korištenja kapaciteta posebno se evidentiraju priprema i analiza podataka, putovanje, neposredna kontrola, pregled naknadno dostavljene dokumentacije, izrada zapisnika i drugih akata, dostavljanje dokumentacije FOO-u, ažuriranje profila rizika i kontrolni nadzor.

- Početni normativi složenosti

Do utvrđivanja normativa na osnovu stvarnih podataka iz pilot-primjene, mogu se koristiti sljedeće početne procjene:

R. br.	Vrsta aktivnosti	Ukupan procijenjeni utrošak rada izražen u inspektor-danima*
1.	godišnje skraćeno ažuriranje profila	0,5–1
2.	potpuno dokumentacijsko ažuriranje profila	1–2
3.	ograničeni dokumentacijski inspekcijski nadzor	1–3
4.	usmjereni neposredni nadzor	4–7
5.	sveobuhvatni neposredni nadzor	8–15
6.	složen nadzor više poslovnih jedinica ili povezanih subjekata	15–25
7.	kontrolni nadzor	2–4
8.	sektorska tematska analiza, bez pojedinačnih nadzora	prema posebnoj procjeni

* „inspektor-dan“ je jedinica za izračunavanje ukupnog utroška rada (tj. koliko vremena inspektor provede radeći na određenim pitanjima/temama), a ne označava broj inspektora

Brojevi u ovoj tabeli označavaju ukupan zbir rada svih angažiranih inspektora, a ne broj inspektora koji moraju učestvovati u nadzoru. Na primjer, četiri inspektor-dana mogu predstavljati rad jednog inspektora tokom četiri dana ili rad dva inspektora tokom po dva dana. U osnovnom operativnom modelu jedan inspektor vodi dokumentacijski ili usmjereni nadzor jednog subjekta. Drugi inspektor može da se uključi u neposredni rad kada to zahtijevaju rizik, složenost ili konkretne okolnosti predmeta. Naknadni stručni pregled profila ili akta ne znači da je drugo lice član terenskog tima.

Kod ograničenih kapaciteta pojedinačni nadzor planira se u pravilu u donjem dijelu odgovarajućeg raspona. Sveobuhvatni i složeni nadzori ne predstavljaju redovni oblik rada, nego se planiraju za posebno odabrane predmete uz prethodnu procjenu potrebnog kapaciteta i odobrenje glavnog federalnog tržišnog inspektora.

Procjene uključuju pripremu, provođenje, izradu akata i ažuriranje profila rizika.

Procijenjeni inspektor-dani predstavljaju interni obračun utroška resursa i ne mogu biti osnov za prekoračenje zakonskog ograničenja trajanja nadzora. U skladu sa članom 30. st. (2) i (3) Zakona o inspekcijama Federacije Bosne i Hercegovine, redovni inspeksijski nadzor tržišne inspekcije kod istog subjekta može trajati najduže 12 radnih dana godišnje, odnosno najduže dvostruko duže kada subjekt ima jednu ili više organizacijskih jedinica.

Normativi se nakon pilot-perioda korigiraju prema: stvarno utrošenom vremenu; sektoru i veličini obveznika; broju poslovnih jedinica; količini dokumentacije; veličini uzorka; broju utvrđenih nepravilnosti; potrebi za saradnjom drugih organa; složenosti informacionih sistema; vremenu potrebnom za izvještavanje i kontrolu mjera.

- Početna raspodjela kapaciteta

Kao početni planski okvir za puni godišnji ciklus može se koristiti sljedeća raspodjela:

R. br.	Namjena	Udio raspoloživog kapaciteta
1.	planirani nadzori subjekata prioriteta P1 i P2	50%
2.	tematski nadzori i uzorak subjekata prioriteta P3 i P4	15%
3.	rezerva za nadzore povodom događaja, informacija i prijava	15%
4.	kontrolni nadzori	10%
5.	dokumentacijsko praćenje i ažuriranje profila rizika	5%
6.	preventivne aktivnosti, stručna obuka i kontrola kvaliteta	5%
7.	Ukupno	100%

Rezerva za nadzore povodom događaja, informacija i prijava predstavlja dio ukupnog inspekcijskog kapaciteta raspoređenog na ovu oblast. Ona ne predstavlja dodatno umanjenje kapaciteta izračunatog prema tački 24.1. ove metodologije.

Rezerva se ne koristi unaprijed za redovne planirane aktivnosti. Ako se tokom godine utvrdi da dio rezerve neće biti potreban, može se djelimično preraspodijeliti na druge aktivnosti, uz obrazloženu i dokumentiranu izmjenu plana i zadržavanje kapaciteta potrebnog za neplanirane predmete do kraja planskog perioda.

Kada je za poslove iz ove oblasti raspoređeno najviše tri ili četiri inspektora, procentualna raspodjela kapaciteta predstavlja samo orijentacioni okvir i ne primjenjuje se strogo. U tom slučaju, kapacitet se raspoređuje prema sljedećem redoslijedu:

- 1) postupanje po informacijama FOO-a i drugim predmetima prioriteta P1;
- 2) usmjereni nadzori najznačajnijih subjekata prioriteta P2;
- 3) kontrola izvršenja mjera kojima se otklanjaju kritični ili sistemski nedostaci;
- 4) sažeto profiliranje subjekata koji su neposredno predviđeni za nadzor;
- 5) jedan integrirani tematski modul koji se provodi kroz već planirane pojedinačne nadzore;
- 6) osnovno ažuriranje radne evidencije i mjesečno izvještavanje;
- 7) potrebna operativna obuka i kontrola kvaliteta.

Uzorak subjekata P3 i P4, drugi tematski modul, šira sektorska kalibracija i potpuna procjena svih područja K1–K9 provode se samo ako nakon izvršenja aktivnosti višeg prioriteta ostane dovoljan kapacitet.

Za svaku plansku godinu konkretan broj nadzora određuje se mjesečnim planovima i raspoloživim neto inspektor-danima. Broj nadzora ne predstavlja kvotu koja se mora ostvariti nezavisno od njihove složenosti i nastanka hitnih predmeta. Raspodjela je početni planski standard i može se mijenjati prema stvarnom broju obveznika, strukturi rizika, raspoloživim kapacitetima i iskustvima iz pilot-primjene. Većina kapaciteta namijenjenog neposrednim nadzorima treba biti usmjerena na subjekte visokog i vrlo visokog rizika, dok se dio kapaciteta obavezno zadržava za srednji i nizak rizik radi uzorkovanja i provjere tačnosti modela.

- Sadržaj plana

Plan nadzora nad provođenjem propisa u oblasti sprječavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti sadrži najmanje sljedeće elemente:

- 1) planski period;
- 2) ciljeve nadzora;
- 3) broj i strukturu evidentiranih obveznika;
- 4) sektorsku procjenu rizika;
- 5) broj obveznika po kategorijama rizika;
- 6) planirani broj dokumentacijskih, usmjerenih, sveobuhvatnih, tematskih i kontrolnih nadzora;

- 7) planirani broj nadzora prema operativnim prioritetima;
- 8) planirane tematske oblasti;
- 9) planirani slučajni ili reprezentativni uzorak;
- 10) teritorijalnu raspodjelu;
- 11) okvirni vremenski raspored;
- 12) procijenjeni broj inspektor-dana;
- 13) planirane mješovite ili koordinirane nadzore;
- 14) rezervu za neplanirane aktivnosti;
- 15) aktivnosti preventivnog djelovanja;
- 16) aktivnosti obuke i kontrole kvaliteta;
- 17) pokazatelje izvršenja i djelotvornosti;
- 18) odgovorna lica za praćenje plana.

Povjerljivi operativni prilog ovog plana sadrži:

- 1) naziv i identifikacijske podatke obveznika;
- 2) sektor;
- 3) rezidualni rizik i operativni prioritet;
- 4) razlog izbora;
- 5) vrstu i cilj nadzora;
- 6) planirani period;
- 7) sastav tima;
- 8) procijenjeni broj inspektor-dana;
- 9) potrebne podatke FOO-a ili drugih organa;
- 10) status realizacije.

- Izmjene plana

Plan nadzora se mijenja kada: nastupi događaj koji određuje prioritet P1; FOO ili drugi organ dostavi novu materijalnu informaciju; nastupi značajna promjena sektorskog rizika; pojavi se nova tipologija; izvršenje pojedinačnog nadzora zahtijeva veće resurse od planiranih; subjekt prestane obavljati djelatnost ili više nije u nadležnosti; dođe do značajne promjene raspoloživih kadrovskih kapaciteta; drugi opravdani razlog onemogućiti izvršenje prvobitnog plana.

Izmjena se dokumentira navođenjem prvobitno planirane aktivnosti, nove aktivnosti, razloga izmjene, uticaja na druge planirane nadzore i lica koje je predložilo i odobrilo izmjenu.

Nadzor prioriteta P1 ima prednost nad redovnim nadzorom nižeg prioriteta. Odgađanje aktivnosti P2 mora biti posebno obrazloženo.

- Koordinirani nadzor

Koordinirani ili mješoviti nadzor planira se kada:

- 1) obveznik obavlja djelatnosti iz nadležnosti više inspekcija;
- 2) isti poslovni događaj uključuje porezne, registracijske, trgovinske ili druge nepravilnosti;
- 3) postoje povezani subjekti na području više kantona;
- 4) potrebna je stručna podrška drugog organa;
- 5) postoji potreba za istovremenim pribavljanjem ili zaštitom podataka;
- 6) se koordinacijom može smanjiti opterećenje obveznika i izbjeći ponavljanje istih provjera.

Svaki organ postupaju u okviru svoje nadležnosti. Razmjenom podataka ne smiju se povrijediti pravila o povjerljivosti, namjeni podataka i zabrani neovlaštenog daljnjeg dostavljanja.

25. Praćenje izvršenja i djelotvornosti nadzora

Praćenjem se utvrđuje: da li se plan izvršava; da li su resursi usmjereni prema višim rizicima; da li nadzor otkriva materijalne nepravilnosti; da li se naložene mjere izvršavaju; da li se ponašanje obveznika i kvalitet kontrola unapređuju; da li model procjene rizika pravilno razvrstava obveznike; da li postoje sektorski rizici koji nisu bili adekvatno obuhvaćeni; da li je potrebno izmijeniti metodologiju, upitnike, liste provjera ili plan.

Za potrebe internog praćenja izvršenja plana i upravljanja rizikom može se voditi sažeti mjesečni AML operativni pregled. Ovaj pregled ne predstavlja posebnu vrstu mjesečnog izvještaja o radu inspektora i ne mijenja sadržaj, formu, rokove, način dostavljanja niti liniju izvještavanja utvrđenu Zakonom o inspekcijama Federacije Bosne i Hercegovine i važećim aktom direktora Federalne uprave kojim je uređen sadržaj izvještaja o radu inspektora.

Mjesečni AML operativni pregled sadrži samo podatke potrebne za neposredno upravljanje ovim planom, i to, prema potrebi:

- 1) planirane i stvarno utrošene inspektor-dane;
- 2) broj planiranih, završenih i prenesenih nadzornih aktivnosti prema vrsti;
- 3) status predmeta prioriteta P1 i P2;
- 4) nove značajne nalaze ili rizike koji utiču na dalje planiranje;
- 5) aktivnosti koje se odgađaju ili prenose u naredni mjesec;
- 6) potrebu za izmjenom mjesečnog ili godišnjeg plana.

Kada se navedeni podaci već vode u postojećoj evidenciji, informacionom sistemu ili redovnom mjesečnom izvještaju FUZIP-a, ne sačinjava se poseban AML operativni pregled niti se isti podaci ponovo unose. Potrebni AML podaci koriste se kao analitički ulaz za izradu redovnog mjesečnog izvještaja u skladu sa postojećim sistemom izvještavanja Federalne uprave.

- Ostali pokazatelji iz ove tačke prate se za potrebe polugodišnje ili godišnje analize, odnosno kada su raspoloživi i relevantni, i ne predstavljaju obavezne dodatne elemente redovnog mjesečnog izvještaja inspektora. **Pokazatelji**

Pokazatelji izvršenja i djelotvornosti nadzora razvrstavaju se u sljedeće grupe:

A. Pokazatelji kapaciteta i izvršenja:

- 1) broj raspoloživih inspektor-dana;
- 2) broj inspektor-dana utrošenih na ovu oblast;
- 3) broj izvršenih nadzora prema vrsti;
- 4) procenat izvršenja plana;
- 5) broj i procenat neplaniranih nadzora;
- 6) prosječno trajanje nadzora;
- 7) broj nadzora po inspektoru ili timu.

B. Pokazatelji usmjerenosti prema riziku:

- 1) procenat neposrednih nadzora kod subjekata visokog i vrlo visokog rizika;
- 2) procenat inspektor-dana utrošenih na prioritete P1 i P2;
- 3) broj nadzora subjekata srednjeg i niskog rizika odabranih uzorkom;
- 4) broj obveznika koji nikada ranije nisu bili nadzirani;
- 5) sektorska i teritorijalna pokrivenost;
- 6) broj nadzora pokrenutih zbog promjene profila rizika.

C. Pokazatelji rezultata nadzora:

- 1) broj i struktura manjih, značajnih i kritičnih nedostataka;
- 2) broj subjekata kod kojih je izmijenjen profil rizika;
- 3) broj izrečenih upravnih mjera;
- 4) procenat izvršenih mjera;
- 5) broj ponovljenih nepravilnosti;
- 6) broj kontrolnih nadzora;
- 7) broj obavještenja i drugih podataka dostavljenih FOO-u i drugim organima;
- 8) broj tematskih ili sektorskih preporuka.

D. Pokazatelji kvaliteta i djelotvornosti:

- 1) procenat profila rizika ažuriranih nakon nadzora;
- 2) procenat nadzora kod kojih je dokumentiran izbor uzorka;
- 3) broj predmeta u kojima je uzorak proširen;
- 4) broj i razlozi stručnih korekcija bodovnog rezultata;
- 5) broj procjena sa niskim nivoom pouzdanosti;
- 6) broj predmeta obuhvaćenih kontrolom po principu „četiri oka“;
- 7) stepen podudarnosti procijenjenog rizika i utvrđenih nepravilnosti;
- 8) promjene u nivou usklađenosti nakon izvršenja mjera.

Broj izrečenih sankcija ne koristi se kao jedini niti glavni pokazatelj uspješnosti, nego se djelotvornost ocjenjuje spram smanjenja rizika, unapređenja usklađenosti, pravovremenosti postupanja i kvaliteta nadzora.

- Izvještavanje

Izvještavanje o radu federalnih tržišnih inspektora i glavnog federalnog tržišnog inspektora vrši se u skladu sa Zakonom o inspekcijama Federacije Bosne i Hercegovine i važećim aktima Federalne uprave kojima su uređeni sadržaj, forma, rokovi i način izvještavanja. Ova metodologija ne uvodi novu paralelnu liniju formalnog izvještavanja.

Za potrebe procjene rizika i upravljanja planom mogu se, iz podataka koji se već vode u službenim i radnim evidencijama, izrađivati interni analitički presjeci, kao što su mjesečni operativni pregled, polugodišnji presjek rizika i godišnja analiza rezultata AML nadzora. Ti presjeci predstavljaju podlogu za redovno izvještavanje i planiranje, a ne posebne izvještaje o radu, osim ako direktor Federalne uprave u skladu sa svojim ovlaštenjima odredi drugačije.

Pojedinačni podaci, planirani subjekti, povjerljive informacije FOO-a i podaci koji bi omogućili izbjegavanje nadzora dostupni su samo ovlaštenim licima.

Interno izvještavanje o radu iz prethodnog stava treba razlikovati od zakonskih obaveza prema FOO-u. Dostavljanje FOO-u zapisnika o izvršenom nadzoru i dokumentacije o preduzetim mjerama, kao i obavještavanje FOO-a bez odgađanja kada se utvrde činjenice koje jesu ili bi mogle biti povezane sa pranjem novca ili finansiranjem terorističkih aktivnosti, predstavljaju posebne zakonske obaveze iz člana 97. Zakona. Njihovo izvršenje ne zavisi od mjesečnog ili godišnjeg izvještavanja unutar Federalne uprave i ne može biti odgođeno do izrade takvog izvještaja.

- Kontrola kvaliteta

Kontrola kvaliteta obuhvata:

- 1) pregled reprezentativnog uzorka završenih predmeta;
- 2) provjeru dosljednosti dodijeljenih ocjena;
- 3) provjeru opravdanosti odstupanja od modela;
- 4) provjeru dokumentiranja uzorka;
- 5) provjeru veze između nalaza, mjera i novog profila rizika;
- 6) provjeru pravovremenog dostavljanja dokumentacije FOO-u;
- 7) analizu prigovora, žalbi i odluka nadležnih organa;
- 8) identifikaciju potreba za dodatnom obukom inspektora.

Kontrolu kvaliteta provodi glavni federalni tržišni inspektor, drugo ovlašteno lice ili posebno određeni stručni tim.

26. Stupanje na snagu i primjena

- Stupanje na snagu

Ova metodologija stupa na snagu danom donošenja, a primjenjuje se od 28. septembra 2026. godine.

- Pilot-primjena

Metodologija se u periodu od septembra do decembra 2026. godine primjenjuje pilotno.

Ciljevi pilot-primjene su: uspostavljanje početne evidencije obveznika; testiranje upitnika i izvora podataka; utvrđivanje preliminarnih sektorskih i pojedinačnih profila; testiranje faktora, pondera i pragova; provjera početnih normativa inspektor-dana; testiranje postupka izbora subjekata; provjera primjerenosti veličine uzorka; identifikacija potreba za obukom; priprema redovnog godišnjeg plana nadzora za 2027. godinu, čiji se obim određuje prema raspoloživim kapacitetima.

U pilot-periodu, veći dio profila može biti označen kao preliminaran, posebno kada kvalitet kontrola još nije provjeren.

Po završetku pilot-perioda priprema se interna završna analiza pilot-primjene, koja služi za evaluaciju Metodologije i pripremu plana za 2027. godinu i ne predstavlja poseban izvještaj o radu inspektora u smislu člana 28. Zakona o inspekcijama Federacije Bosne i Hercegovine. Završna analiza koristi podatke iz postojećih evidencija i redovnih izvještaja i ne zahtijeva ponovno unošenje istih podataka. Završna analiza sadrži:

- 1) broj evidentiranih i profiliranih obveznika;
- 2) raspodjelu prema sektorima i kategorijama rizika;
- 3) broj i vrstu izvršenih nadzornih aktivnosti;
- 4) utrošene inspektor-dane;
- 5) odnos procijenjenog rizika i utvrđenih nalaza;
- 6) najčešće nepravilnosti;
- 7) nedostatke podataka i evidencija;
- 8) iskustva u primjeni upitnika i bodovanja;
- 9) iskustva u uzorkovanju;
- 10) prijedlog izmjene faktora, pondera, pragova i normativa;
- 11) prijedlog plana za 2027. godinu;
- 12) prijedlog izmjena i dopuna priloga Metodologije.

Izmjene i dopune izvršene nakon pilot-primjene dokumentiraju se tako da je moguće utvrditi prethodnu i novu verziju i razloge promjene.

Prelazak sa pilot-primjene na redovnu godišnju primjenu ne znači obavezu da se u 2027. godini izrade potpuni profili svih evidentiranih obveznika, obuhvate svi sektori neposrednim nadzorom ili kod svakog subjekta procijene sva kontrolna područja. Redovna primjena znači da se izbor subjekata, fokus nadzora, mjesečno planiranje i izvještavanje dosljedno zasnivaju na procjeni rizika, u okviru odobrenog kapaciteta.

27. Prilozi

Sastavni dio Metodologije čine:

- 1) Prilog 1 – Matrica početnog sektorskog rizika;
- 2) Prilog 2 – Procjena inherentnog rizika obveznika;
- 3) Prilog 3 – Procjena kvaliteta i djelotvornosti kontrola obveznika;
- 4) Prilog 4 – Pojedinačni profil rizika i nadzorni odgovor;
- 5) Prilog 5 – Procjena rizika nepoštivanja ograničenja plaćanja gotovinom.

Prilozi 2-5 utvrđuju minimalni sadržaj podataka i zaključaka koji se evidentiraju u odgovarajućoj vrsti procjene i ne predstavljaju obaveznu formu koja se mora posebno popunjavati u svakom predmetu.

Kada se procjena vodi u elektronskoj evidenciji ili kalkulatoru koji sadrži podatke predviđene odgovarajućim prilogom i primjenjuje pravila ove metodologije, isti podaci se ne prepisuju u poseban Word obrazac. U predmetu ili drugoj odgovarajućoj evidenciji navodi se referentna oznaka elektronskog zapisa.

Isti podatak treba da se evidentira samo jednom. Podaci koji već postoje u registru obveznika, elektronskoj evidenciji, prethodno popunjenom prilogu ili službenom predmetu ne prepisuju se u drugi obrazac, osim ako je to potrebno za razumijevanje konačnog zaključka.

Popunjavaju se samo polja koja su relevantna za konkretnu procjenu i raspoložive podatke. Neprimjenjiva polja i dijelovi obrasca mogu se izostaviti, a kod djelimične procjene popunjavaju se samo dijelovi koji odgovaraju stvarno provjerenom obimu.

Sektorski indikatori, prošireni upitnici, kontrolna pitanja, primjeri dokaza, sektorska pojašnjenja i prošireni analitički obrasci mogu se razraditi u elektronskom kalkulatoru, korisničkom uputstvu i drugim operativnim ili tehničkim alatima za primjenu Metodologije.

Elektronske evidencije, kalkulatori, korisnička uputstva, radne tabele i drugi operativni ili tehnički alati ne predstavljaju sastavni dio Metodologije i mogu se tehnički ažurirati bez njene izmjene, pod uslovom da se time ne mijenjaju faktori, ponderi, pragovi, kategorije rizika, matrica rezidualnog rizika, pravila određivanja operativnog prioriteta ili druga suštinska metodološka pravila.

Matrica početnog sektorskog rizika

Ovim prilogom utvrđuju se: početna ocjena faktora IR1: sektor i priroda djelatnosti; sektorske referentne vrijednosti faktora IR2-IR7 koje se mogu koristiti kada dovoljni pojedinačni podaci o obvezniku nisu raspoloživi; sektorski indikatori za ocjenjivanje pojedinih faktora inherentnog rizika; prioritetni podaci za postepenu kalibraciju (umjeravanje/podešavanje) sektorskih referentnih vrijednosti; pravila za postupanje kada obveznik obavlja više djelatnosti; pravila srazmjerne primjene matrice u pilot-periodu.

Ovaj prilog predstavlja referentnu matricu i **ne popunjava se** za pojedinačnog obveznika, niti se prilaže svakom pojedinačnom predmetu. Inspektor iz njega **samo preuzima** sektorske i referentne vrijednosti potrebne za konkretnu procjenu.

Ocjene iz ovog priloga predstavljaju početne nadzorne ocjene za pilot-primjenu Metodologije. One nisu zamjena za procjenu rizika u Bosni i Hercegovini, niti predstavljaju zaključak da svaki obveznik iz određenog sektora ima isti nivo rizika. Početna sektorska ocjena služi kao polazna pretpostavka za planiranje i prikupljanje dodatnih podataka. Ona se potvrđuje, mijenja ili zamjenjuje pojedinačnom procjenom obveznika kada pouzdani podaci postanu raspoloživi.

Referentne vrijednosti IR2-IR7 mogu se koristiti kada: obveznik još nije dostavio potrebne podatke; dostavljeni podaci nisu potpuni, aktuelni ili provjereni; obveznik ranije nije bio predmet nadzora; nije moguće pouzdano utvrditi pojedinačnu vrijednost određenog faktora.

Oznake i kategorije

Oznaka	Faktor
IR1	sektor i priroda djelatnosti
IR2	klijenti i struktura stvarnog vlasništva
IR3	države i geografska područja
IR4	proizvodi, usluge i transakcije
IR5	kanali distribucije, tehnologija i posrednici
IR6	gotovinsko poslovanje i načini plaćanja
IR7	obim, veličina, složenost i tržišni značaj

Ocjene se iskazuju u rasponu od 1 do 4:

Ocjena	Značenje
1	nizak nivo izloženosti
2	srednji nivo izloženosti
3	visok nivo izloženosti
4	vrlo visok nivo izloženosti

Preliminarna ukupna ocjena računa se prema ponderima iz ove metodologije:

$$IR = IR1 \times 15\% + IR2 \times 15\% + IR3 \times 10\% + IR4 \times 20\% + IR5 \times 10\% + IR6 \times 15\% + IR7 \times 15\%$$

Početna matrica

R. br.	Sektor ili grupa obveznika	Pravni osnov u Zakonu	IR1	IR2	IR3	IR4	IR5	IR6	IR7	Referentni rezultat	Početna kategorija
1.	Priređivači igara na sreću	član 5. stav (1) tačka n)	2	2	1	3	2	4	3	2,55	visok
2.	Privredna društva za reviziju	član 5. stav (1) tačka o) alineja 1)	2	2	2	2	1	1	2	1,75	srednji
3.	Knjigovodstvene i računovodstvene usluge	član 5. stav (1) tačka o) alineja 2)	2	2	2	2	2	1	2	1,85	srednji
4.	Porezni savjetnici i druga lica koja pružaju pomoć ili savjete o poreznim pitanjima	član 5. stav (1) tačka o) alineja 3)	2	3	2	3	2	1	2	2,20	srednji
5.	Prijenos novca ili vrijednosti i izdavanje ili upravljanje drugim sredstvima plaćanja, izvan nadzora finansijskog sektora	član 5. stav (1) tačka p) alineje 1) i 2)	2	3	3	4	3	3	3	3,05	visok
6.	Garancije, investiranje ili upravljanje sredstvima, sefovi, forfeting, zajmovi i posredovanje u pregovorima o zajmu	član 5. stav (1) tačka p) alineje 3)–7)	3	3	2	4	2	2	3	2,85	visok
7.	Pružaoči usluga trusta ili privrednog društva, u zakonski utvrđenom obimu	član 5. stav (1) tačka s)	3	4	4	4	3	1	2	3,00	visok
8.	Trgovina plovilima, vozilima i letjelicama	član 5. stav (1) tačka t)	3	3	2	4	2	3	3	3,00	visok
9.	Trgovci plemenitim metalima i drugim kamenjem, kada je ispunjen zakonski gotovinski prag	član 5. stav (2) tačka a)	3	3	2	4	2	4	2	3,00	visok
10.	Trgovci umjetničkim predmetima, galerije, aukcijske kuće, posrednici i druga zakonom obuhvaćena lica	član 5. stav (2) tačka b)	3	3	3	4	3	3	2	3,05	visok
11.	Posrednici u prometu nekretnina, uključujući zakonom obuhvaćeno posredovanje u iznajmljivanju	član 5. stav (2) tačka c)	4	3	2	4	2	2	3	3,00	visok

Napomene:

Vrijednosti IR2–IR7 predstavljaju sektorske referentne vrijednosti koje se koriste samo dok ne postanu raspoloživi pouzdani pojedinačni podaci. Korištenje referentne vrijednosti ne znači da je utvrđeno da konkretni obveznik ima obilježje na kojem je ta vrijednost zasnovana. Profil obveznika u tom slučaju ostaje preliminaran.

Početne ocjene predstavljaju radne ekspertske pretpostavke za pilot-primjenu. Za svaku sektorsku grupu vodi se kratka bilješka o osnovu ocjene, korištenim izvorima i nivou pouzdanosti.

Početna kategorija ne predstavlja zvaničnu sektorsku ocjenu iz procjene rizika BiH i ne predstavlja osnov za automatsko uključivanje svakog obveznika iz tog sektora u plan neposrednog nadzora.

Nedostatak individualnih podataka ne smatra se dokazom visokog rizika, ali se ne može tumačiti ni kao odsustvo rizika ili koristiti za neopravdano svrstavanje u nižu kategoriju.

- Pravila primjene matrice

a) Više djelatnosti

Ako obveznik obavlja više djelatnosti, početna ocjena IR1 određuje se prema djelatnosti sa najvišim sektorskim rizikom, pod uslovom da je ta djelatnost materijalno značajna za njegovo poslovanje. Djelatnost je materijalno značajna ako, samostalno ili zajedno sa drugim aktivnostima, može bitno uticati na izloženost obveznika riziku od pranja novca, finansiranja terorističkih aktivnosti ili finansiranja širenja oružja za masovno uništenje. To je, dakle, djelatnost koja nije samo formalno registrirana ili sasvim sporedna, nego je dovoljno značajna da može uticati na stvarni profil rizika obveznika.

Djelatnost se, po pravilu, smatra materijalno značajnom ako je ispunjen najmanje jedan od sljedećih uslova:

- predstavlja najmanje 10% prihoda obveznika;
- odnosi se na najmanje 10% ukupnog broja klijenata;
- obuhvata najmanje 10% ukupnog broja ili vrijednosti transakcija;
- uključuje transakcije velike vrijednosti, iako je njihov broj ili udio manji;
- uključuje značajnije gotovinsko ili prekogranično poslovanje;
- uključuje upravljanje novcem, sredstvima ili imovinom drugih lica;
- omogućava osnivanje, upravljanje ili korištenje složenih ili netransparentnih pravnih ili vlasničkih struktura;
- zbog prirode djelatnosti može proizvesti rizik koji je nesrazmjerno veći od njenog udjela u ukupnom poslovanju obveznika.

Prag od 10% predstavlja indikativni, a ne apsolutni kriterij. Djelatnost se može smatrati materijalno značajnom i ispod tog praga ako njena priroda, vrijednost pojedinačnih poslova ili drugi rizični elementi opravdavaju takav zaključak.

Ako kvantitativni podaci nisu raspoloživi, materijalni značaj djelatnosti utvrđuje se stručnom procjenom na osnovu opisa poslovnog modela, vrste klijenata, prirode usluga, načina plaćanja i drugih raspoloživih podataka. Razlozi za takvu procjenu kratko se obrazlažu u profilu rizika.

Ako se dvije ili više materijalno značajnih rizičnih djelatnosti međusobno dopunjuju i time stvaraju dodatnu izloženost koja nije već obuhvaćena drugim faktorima, IR1 se može povećati za jednu ocjenu, najviše do ocjene 4.

Primjer: računovodstveno društvo ostvaruje samo 6% prihoda od osnivanja društava za strane klijente, pa iako je udio ispod 10%, ta aktivnost može biti materijalno značajna jer uključuje strane klijente, stvarno vlasništvo i stvaranje pravnih struktura.

Kod trgovaca plemenitim metalima i dragim kamenjem zakonski uslov odnosi se na njihovo angažiranje u gotovinskoj transakciji sa klijentom u vrijednosti od 20.000 KM ili više.

Kod trgovaca umjetničkim predmetima, posrednika, galerija, aukcijskih kuća i zakonom obuhvaćenih lica koja posluju u slobodnim lukama, zakonski uslov odnosi se na transakciju ili niz povezanih transakcija u vrijednosti od 20.000 KM ili više.

Posrednici u prodaji nekretnina obuhvaćeni su Zakonom, dok se kod posredovanja u iznajmljivanju nekretnina zakonski obuhvat odnosi na transakcije kod kojih mjesečna najamnina iznosi 20.000 KM ili više.

Pravna lica i preduzetnici registrirani za obavljanje djelatnosti trgovine plovilima, vozilima i letjelicama obveznici su nezavisno od vrijednosti pojedinačne transakcije.

U radnu evidenciju mogu se unijeti i subjekti kod kojih tek treba provjeriti ispunjenost vrijednosnog ili drugog zakonskog uslova. Takvi subjekti označavaju se kao „potencijalni obveznici - potrebna provjera“. Kod tih subjekata evidentira se: zakonska kategorija kojoj bi subjekt mogao pripadati; vrsta djelatnosti koju stvarno obavlja; postojanje transakcije ili povezanih transakcija relevantnih za zakonski prag; datum ili period u kojem je zakonski uslov ispunjen; izvor podatka; potreba za dodatnom provjerom.

Ispunjenost vrijednosnog uslova procjenjuje se u odnosu na konkretnu transakciju ili niz povezanih transakcija. Samo registriranje subjekta za određenu djelatnost nije dovoljno kada Zakon status obveznika vezuje za dodatni transakcijski uslov.

b) Nedostatak podataka

Nedostatak podataka:

- ne ocjenjuje se ocjenom 1;
- ne koristi se za snižavanje rizika;
- dovodi do primjene referentne vrijednosti iz matrice;
- utiče na snižavanje nivoa pouzdanosti procjene;
- predstavlja korektivni faktor ako je posljedica neopravdanog nedostavljanja ili proturječnog postupanja obveznika.

c) Sektorski indikatori za ocjenjivanje faktora IR1-IR7

Indikatori iz ovog dijela koriste se za ocjenjivanje faktora inherentnog rizika na koji se prema svojoj prirodi odnose. Indikator ne dovodi automatski do povećanja ili smanjenja IR1. Faktor IR1 mijenja se prvenstveno kada posebna vrsta djelatnosti, podsektor ili poslovni model imaju inherentno različitu prirodu od referentnog sektora. Indikatori koji se odnose na klijente ocjenjuju se u okviru IR2, geografska područja u okviru IR3,

proizvode, usluge i transakcije u okviru IR4, kanale, tehnologiju i posrednike u okviru IR5, gotovinu i načine plaćanja u okviru IR6, a obim, veličinu i organizacionu složenost u okviru IR7. Ista okolnost ne koristi se za povećanje više faktora, osim kada proizvodi različite i samostalne posljedice za svaki od tih faktora. U tom slučaju, različiti uticaji moraju biti posebno obrazloženi.

1) Priređivači igara na sreću

Rizik se povećava kada obveznik: priređuje kazino igre; priređuje igre putem interneta; upravlja većim brojem kladionica, automat-klubova ili drugih lokacija; prima značajan udio uplata u gotovini; omogućava česte uplate i isplate bez jasne veze sa uobičajenim ponašanjem igrača; omogućava prenos sredstava između korisničkih računa; koristi posrednike ili agente; ima veliki broj nerezidentnih ili udaljeno identificiranih igrača.

IR1 se može smanjiti kada su priroda igre, vrijednost uplata i dobitaka, način identifikacije i način plaćanja dokumentirano ograničeni i kada ne postoje drugi materijalni faktori rizika.

Ilustracija:

Indikator	Primarni faktor
priređivanje kazino igara u odnosu na jednostavnije oblike igara	IR1
priređivanje igara putem interneta	IR5
veliki broj kladionica, automat-klubova ili drugih lokacija	IR7
značajan udio gotovinskih uplata i isplata	IR6
česte uplate i isplate koje ne odgovaraju ponašanju igrača	IR4
prijenos sredstava između korisničkih računa	IR4 ili IR5, zavisno od rizika koji se procjenjuje
korištenje agenata ili posrednika	IR5
veliki broj nerezidentnih igrača	IR2
igrači povezani sa visokorizičnim državama	IR3

2) Revizorska društva

Rizik se povećava kada društvo, pored revizije: pruža porezno savjetovanje; učestvuje u restrukturiranju društava; savjetuje o složenim vlasničkim strukturama; pruža usluge osnivanja ili upravljanja društvima; ima značajan broj nerezidentnih klijenata; posluje sa klijentima iz sektora povećanog rizika; pruža usluge povezanim licima u više država.

3) Knjigovodstvene i računovodstvene usluge

Rizik se povećava kada obveznik: vodi poslovne knjige za veliki broj gotovinski intenzivnih subjekata; priprema ili izvršava naloge za plaćanje; ima pristup bankovnim računima klijenata; upravlja novcem ili imovinom klijenta; učestvuje u osnivanju ili promjeni vlasništva društava; vodi knjige društvima bez jasne stvarne poslovne aktivnosti; ima značajan broj stranih klijenata ili klijenata sa složenim vlasništvom; evidentira neuobičajene pozajmice, avanse, povrate ili transakcije sa povezanim licima.

4) Porezni savjetnici

Rizik se povećava kod: međunarodnog poreznog planiranja; prekograničnih restrukturiranja; osnivanja ili korištenja društava u više jurisdikcija; savjetovanja o prenosu imovine između povezanih lica; korištenja pravnih struktura bez jasnog poslovnog razloga; savjetovanja politički eksponiranih osoba ili lica povezanih sa visokorizičnim djelatnostima; poslova koji uključuju prikrivanje stvarnog vlasništva ili porijekla sredstava.

5) Aktivnosti iz člana 5. stav (1) tačka p)

Rizik se povećava kada obveznik: neposredno prenosi novac ili vrijednost; posluje bez fizičkog prisustva klijenta; pruža prekogranične usluge; izdaje ili upravlja sredstvima plaćanja; upravlja sredstvima za račun drugog lica; iznajmljuje sefove; odobrava zajmove ili posreduje u njihovom zaključivanju uz nejasno porijeklo sredstava; koristi mrežu agenata ili posrednika; nije predmet djelotvornog sektorskog ili prudencijalnog nadzora.

6) Pružaoci usluga trusta ili privrednog društva

Rizik se povećava kada se pružaju usluge: osnivanja većeg broja pravnih lica; obavljanja funkcije direktora, sekretara, partnera ili nominalnog dioničara; ustupanja registriranog sjedišta većem broju društava; upravljanja trustovima; uspostavljanja višeslojnih ili prekograničnih struktura; korištenja nominalnih vlasnika ili posrednika; osnivanja pravnog lica bez jasne ekonomske svrhe.

7) Trgovina vozilima, plovilima i letjelicama

Rizik se povećava kod: prodaje luksuznih ili posebno skupih vozila; trgovine korištenim vozilima nejasnog prethodnog porijekla; uvoza i izvoza; čestih preprodaja u kratkom periodu; plaćanja od strane trećeg lica; kombiniranja gotovinskih i bezgotovinskih uplata; avansa i povrata kupoprodajne cijene; nesaglasnosti između ugovorene, fakturisane i tržišne vrijednosti; kupovine vozila od strane pravnih lica bez jasne poslovne potrebe.

8) Plemeniti metali i drago kamenje

Rizik se povećava kod: gotovinskih transakcija; robe velike vrijednosti i male fizičke zapremine; otkupa zlata i dragocjenosti od fizičkih lica; prekograničnog prometa; robe nejasnog porijekla; plaćanja od strane trećeg lica; više povezanih transakcija neposredno ispod praga; subjektivne ili teško provjerljive procjene vrijednosti; poslovanja sa posrednicima.

9) Umjetnički predmeti

Rizik se povećava kod: aukcijske prodaje; prekogranične prodaje; posredovanja preko više lica; kupaca čiji identitet nije neposredno poznat prodavcu; subjektivne i široko promjenjive procjene vrijednosti; brzih uzastopnih prodaja istog predmeta; plaćanja od trećih lica; pohranjivanja ili prometa u slobodnim lukama; transakcija koje uključuju politički eksponirane osobe ili složene pravne strukture.

10) Posredovanje u prometu nekretnina

Rizik se povećava kod: kupovine nepokretnosti gotovinom ili djelimično gotovinom; plaćanja kupoprodajne cijene od strane trećeg lica; stranih kupaca ili prodavaca bez jasne veze sa Bosnom i Hercegovinom; kupovine preko pravnog lica složene vlasničke strukture; više uzastopnih prodaja u kratkom periodu; značajnog odstupanja ugovorene od tržišne vrijednosti; kupovine više nepokretnosti bez jasne ekonomske svrhe; ulaganja u izgradnju ili kupovine u ranoj fazi projekta; pozajmica, cesija, kompenzacija ili drugih složenih načina plaćanja; nesaglasnosti između kupca, stvarnog korisnika i izvora sredstava.

Komitet eksperata Vijeća Evrope za evaluaciju mjera protiv pranja novca i finansiranja terorizma (MONEYVAL) u Izvještaju o petom krugu uzajamne evaluacije Bosne i Hercegovine navodi da je sektor nekretnina u nacionalnim procjenama rizika ocijenjen kao visokorizičan, uz značajnu upotrebu gotovine i veoma ograničeno prijavljivanje sumnjivih transakcija iz tog sektora.²

Ilustrativni primjeri:

- plaćanje gotovinom - IR6;
- plaćanje od strane trećeg lica - IR2 ili IR4;
- strani kupac bez jasne veze sa BiH - IR2 i, ako postoji rizična država, IR3;
- složena vlasnička struktura - IR2;
- više brzih preprodaja - IR4;

² MONEYVAL, *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures - Bosnia and Herzegovina, Fifth Round Mutual Evaluation Report*, usvojen 4. decembra 2024. godine, dostupno preko: <https://rm.coe.int/moneyval-2024-29-mer-bosnia-and-herzegovina/1680b401e9>

- značajno odstupanje cijene od tržišne vrijednosti - IR4;
- cesija, kompenzacija ili složeni način plaćanja - IR4;
- veći broj poslovnih jedinica ili veliki tržišni obim posrednika - IR7.

Prioritetni podaci za umjeravanje/podešavanje (kalibraciju)

Podaci za kalibraciju sektorskih referentnih vrijednosti prikupljaju se postepeno, u mjeri u kojoj su raspoloživi, relevantni za procjenu rizika i srazmjerni raspoloživim kapacitetima. Nepostojanje pojedinog podatka ne sprečava korištenje početne matrice, ali se uzima u obzir pri određivanju nivoa pouzdanosti.

A. Osnovni podaci za pilot-primjenu

Prioritetno se prikupljaju:

- broj evidentiranih aktivnih, potencijalnih i potvrđenih obveznika;
- broj matičnih subjekata i njihovih poslovnih jedinica;
- broj obveznika koji su dostavili godišnju procjenu rizika;
- broj obveznika koji su ranije bili predmet nadzora;
- broj obveznika sa značajnim ili kritičnim ranijim nepravilnostima;
- broj i status neizvršenih mjera;
- raspoložive informacije FOO-a i drugih nadležnih organa;
- broj obveznika koji nikada nisu bili nadzirani;
- osnovni podaci o veličini i teritorijalnoj rasprostranjenosti obveznika.

B. Dodatni podaci

Kada su raspoloživi ili potrebni za procjenu prioritetnog sektora ili obveznika, prikupljaju se:

- prihod i drugi pokazatelji obima poslovanja;
- broj i vrijednost relevantnih transakcija;
- broj i vrijednost gotovinskih transakcija;
- transakcije neposredno ispod zakonskih pragova;
- broj i udio nerezidentnih klijenata;
- klijenti povezani sa visokorizičnim državama;
- politički eksponirana lica, u zbirnom obliku;
- broj i vrsta internih upozorenja i analiza;
- broj izvještaja dostavljenih FOO-u, u zbirnom obliku;
- promjene poslovnog modela, proizvoda, usluga, kanala i tehnologije;
- drugi sektorski specifični pokazatelji.

- Preispitivanje početnih ocjena

Početne ocjene preispituju se:

- nakon pilot-perioda septembar-decembar 2026. godine;
- prije donošenja konačnog plana za 2027. godinu;
- nakon nove ili izmijenjene procjene rizika u Bosni i Hercegovini;
- nakon objavljivanja novih podataka ili tipologija FOO-a;
- kada rezultati nadzora pokažu da pojedini sektor sistematski odstupa od početne ocjene;
- kada dođe do značajne promjene propisa, poslovnih modela ili tehnologije.

O promjeni se sačinjava obrazloženje koje sadrži korištene podatke, prethodnu i novu ocjenu i očekivani uticaj na plan nadzora.

- Način primjene Priloga 1 u pilot-periodu

Početne sektorske ocjene koriste se za preliminarno razvrstavanje i okvirnu prioritizaciju sektora i obveznika u uslovima u kojima dovoljni pojedinačni podaci nisu raspoloživi.

Razvrstavanje sektora u kategoriju visokog ili vrlo visokog rizika ne znači da svi obveznici iz tog sektora moraju biti obuhvaćeni neposrednim nadzorom, niti da svi obveznici imaju isti pojedinačni profil rizika.

Ovaj prilog ne obavezuje Federalni tržišni inspektorat da u istom planskom periodu izvrši procjenu ili nadzor svih sektora. Planom nadzora mogu se odrediti prioritetni sektori prema:

- nivou početnog sektorskog rizika;
- raspoloživosti i kvalitetu podataka;
- broju i značaju evidentiranih obveznika;
- informacijama FOO-a i drugih nadležnih organa;
- ranije utvrđenim nepravilnostima;
- raspoloživim inspekcijskim kapacitetima.

U pilot-periodu može se odabrati ograničen broj sektora u kojima je moguće izvršiti praktičnu provjeru modela. Nepostojanje dovoljnog broja podataka ne sprečava primjenu početnih ocjena i ne zahtijeva njihovu neposrednu statističku kalibraciju.

Umjeravanje/podešavanje faktora, referentnih vrijednosti i početnih kategorija provodi se postepeno, na osnovu novih podataka, rezultata nadzora i iskustava iz primjene ove metodologije.

Prilog 2

Procjena inherentnog rizika obveznika

Ovaj prilog koristi se za pojedinačnu procjenu inherentnog rizika obveznika iz člana 5. Zakona. Detaljni podaci, indikatori i dokazi ne prepisuju se u obrazac ako su evidentirani u elektronskom kalkulatoru, registru obveznika, predmetu nadzora ili drugoj odgovarajućoj evidenciji.

Za početnu ili preliminarnu procjenu dovoljno je koristiti raspoložive pojedinačne podatke i referentne vrijednosti iz Priloga 1. Nije potrebno pribaviti pojedinačni podatak za svaki faktor prije određivanja preliminarnog rizika.

1. Identifikacija i status

Podatak	Unos
Naziv obveznika	
JIB/identifikacijski broj	
Sektor prema Prilogu 1	
Status subjekta	potvrđeni obveznik / uslovno ili potencijalno obuhvaćen / potrebna dodatna provjera
Referentni period procjene	
Referentna oznaka elektronskog zapisa ili predmeta, ako postoji	

Ako se utvrdi da subjekt nije obveznik iz člana 5. Zakona, procjena prema ovom prilogu se ne nastavlja. Ako podliježe samo članu 41. Zakona, primjenjuje se Prilog 5.

2. Procjena inherentnog rizika

Faktor	Referentna ocjena	Konačna ocjena 1–4	Osnov P/R/M	Ključni razlog ili izvor
IR1 – sektor i priroda djelatnosti				
IR2 – klijenti i stvarno vlasništvo				
IR3 – države i geografska područja				
IR4 – proizvodi, usluge i transakcije				
IR5 – kanali, tehnologija i posrednici				
IR6 – gotovina i načini plaćanja				
IR7 – obim, veličina i složenost				

Oznake: P – pojedinačni podatak; R – referentna vrijednost iz Priloga 1; M – kombinacija pojedinačnih i referentnih podataka.

Kada pojedinačni podatak nije raspoloživ, koristi se odgovarajuća referentna vrijednost iz Priloga 1 i ta okolnost uzima se u obzir pri određivanju nivoa pouzdanosti.

3. Rezultat

Element	Rezultat
Ukupan rezultat IR	
Kategorija inherentnog rizika	nizak / srednji / visok / vrlo visok
Status procjene	početna / preliminarna pojedinačna / djelimično potvrđena / potpuna
Nivo pouzdanosti	visok / srednji / nizak

Najznačajniji pokretači rizika – navesti najviše tri:

1. _____
2. _____
3. _____

4. Poseban signal i naredni korak

Postoji li poseban signal koji može zahtijevati prioritetno ili hitno postupanje?

☐ ne

☐ da – vrsta i referentna oznaka: _____

Predloženi naredni korak:

☐ nije potrebna neposredna aktivnost

☐ pribaviti dodatne podatke

☐ izvršiti procjenu relevantnih kontrola prema Prilogu 3

☐ planirati usmjereni nadzor

☐ planirati sveobuhvatni nadzor

☐ hitno postupanje

☐ drugo: _____

Procjena kvaliteta i djelotvornosti kontrola obveznika

Ovaj prilog koristi se samo kada je kvalitet kontrola predmet konkretne provjere. Kod usmjerenog, tematskog ili ograničenog nadzora procjenjuju se samo relevantna kontrolna područja. Ostala područja označavaju se sa NPR – nije procijenjeno.

Činjenični nalazi, pregledani dokumenti i pojedinačne povrede ne prepisuju se iz liste provjere, zapisnika ili predmeta nadzora; u ovom prilogu evidentira se samo sažeta stručna ocjena kontrolnog područja.

Područje	Ocjena 0–3 / N/P / NPR	Kritični ili sistemski nedostatak	Ključni nalaz ili referenca na dokaz
K1 – upravljanje i odgovornost rukovodstva		da / ne	
K2 – procjena rizika obveznika		da / ne	
K3 – politike i procedure		da / ne	
K4 – identifikacija i praćenje klijenta		da / ne	
K5 – pojačane i pojednostavljene mjere		da / ne	
K6 – praćenje i izvještavanje FOO-a		da / ne	
K7 – ovlašteno lice, integritet i obuka		da / ne	
K8 – evidencije i zaštita podataka		da / ne	
K9 – interna kontrola, revizija i korektivne mjere		da / ne	

Oznake: 0 – kontrola ne postoji ili je nedjelotvorna; 1 – značajni nedostaci; 2 – uglavnom adekvatna; 3 – snažna i djelotvorna; N/P – nije primjenjivo; NPR – nije procijenjeno.

Zaključak

Element	Rezultat
Status procjene	djelimična / potpuna
Puna ocjena KK	_____ / ne izračunava se
Kategorija kvaliteta kontrola	_____ / nije utvrđena
Nivo pouzdanosti	visok / srednji / nizak
Utvrđen kritični ili sistemski nedostatak	da / ne
Potreban kontrolni ili prošireni nadzor	da / ne

Zaključak djelimične procjene, kada se puna kategorija ne utvrđuje:

- ☐ kontrole su u procijenjenom obimu snažne i djelotvorne
- ☐ uglavnom adekvatne
- ☐ djelimično adekvatne
- ☐ slabe ili nedjelotvorne
- ☐ nema dovoljno dokaza za zaključak

Uticaj nalaza na profil rizika i naredno postupanje:

Pojedinačni profil rizika obveznika i nadzorni odgovor

Ovaj prilog sadrži konačni sažetak procjene. Detaljne ocjene, podaci i dokazi ne prepisuju se iz priloga 2 i 3, elektronskog kalkulatora ili službenog predmeta. i čuvaju se u popunjenim prilogima 2 i 3, predmetu inspekcijskog nadzora ili drugoj službenoj evidenciji.

Podatak	Rezultat
Naziv obveznika / JIB	
Sektor	
Status subjekta	
Status profila	početni / preliminarni / djelimično potvrđeni / potpuni
Nivo pouzdanosti	visok / srednji / nizak
IR rezultat i kategorija	
Status procjene kontrola	nisu procijenjene / djelimična / potpuna
KK i kategorija, ako su utvrđeni	
Rezidualni rizik	nizak / srednji / visok / vrlo visok
Status rezidualnog rizika	preliminarni / djelimično potvrđeni / konačni
Osnovni operativni prioritet	P1 / P2 / P3 / P4
Konačni operativni prioritet	P1 / P2 / P3 / P4

Tri najznačajnija razloga za utvrđeni rizik/prioritet:

1. _____
2. _____
3. _____

Poseban signal:

☐ ne

☐ da – referentna oznaka: _____

Ako je konačni prioritet različit od osnovnog, dati kratak razlog:

Nadzorni odgovor

☐ dokumentacijsko praćenje / pribavljanje podataka

☐ usmjereni dokumentacijski nadzor

☐ usmjereni neposredni nadzor

☐ tematski nadzor

☐ sveobuhvatni nadzor

☐ kontrolni nadzor

☐ koordinirani ili drugi nadzor

☐ hitno postupanje

☐ druga aktivnost: _____

Fokus naredne aktivnosti:

Planirani period: _____

Datum narednog planiranog preispitivanja: _____

Prilog 5

Procjena rizika nepoštivanja ograničenja plaćanja gotovinom

Ovaj prilog prvenstveno se primjenjuje na lica koja nisu obveznici iz člana 5. Zakona, a podliježu ograničenjima iz člana 41. Zakona. Kod obveznika iz člana 5. može se koristiti kao tematski modul kada je primjena člana 41. predmet nadzora.

Napomena: Procjena prema ovom prilogu odnosi se na rizik nepoštivanja člana 41. Zakona. Prag i pravila iz člana 41. ne predstavljaju opći dozvoljeni okvir gotovinskog poslovanja prema drugim propisima. Na konkretnu transakciju mogu se istovremeno primjenjivati Zakon o računima za plaćanje, važeći podzakonski propisi kojima se uređuju uslovi i način plaćanja gotovim novcem, Zakon o unutrašnjoj trgovini, porezni, fiskalni, računovodstveni i drugi posebni propisi. Primjena i nadzor svakog od tih pravnih osnova ocjenjuju se zasebno, u skladu sa zakonom utvrđenom nadležnošću Federalnog tržišnog inspektorata i drugih nadležnih organa. Pri planiranju nadzora posebnu pažnju treba usmjeriti na djelatnosti u kojima postoji mogućnost primanja gotovine veće vrijednosti od fizičkih lica kao krajnjih kupaca ili korisnika usluga. Ovo praktično usmjerenje ne ograničava primjenu člana 41. Zakona, koji obuhvata primanje gotovine od klijenta ili trećeg lica bez obzira na njegov pravni status.

1. Osnovni podaci

Podatak	Unos
Naziv / JIB	
Djelatnost i vrsta robe, nepokretnosti ili usluge	
Status u odnosu na član 41.	obuhvaćen / potrebna dodatna provjera / izvan obuhvata
Referentni period	
Referentna oznaka elektronskog zapisa ili predmeta	

2. Procjena rizika

Faktor	Ocjena 1–4	Ključni razlog ili izvor
G1 – djelatnost i vrijednost robe/usluge		
G2 – zastupljenost gotovinskog poslovanja		
G3 – vrijednost transakcija		
G4 – povezane transakcije i načini plaćanja		
G5 – obim i sezonska koncentracija poslovanja		
G6 – kanali, lokacije i posrednici		

Element	Rezultat
Ukupan rezultat RGP	
Kategorija rizika	nizak / srednji / visok / vrlo visok
Status procjene	početna / preliminarne / potvrđena
Nivo pouzdanosti	visok / srednji / nizak

3. Poseban signal

Postoji li konkretan pokazatelj mogućeg kršenja člana 41. Zakona, povezanih ili podijeljenih transakcija ili drugi signal za prioritetno postupanje?

☐ ne
☐ da – kratak opis i referentna oznaka:

Kada postoji vjerodostojan konkretan podatak o gotovinskom plaćanju protivnom članu 41. Zakona, nadzor se može odrediti kao prioritet P1 bez prethodnog potpunog bodovanja svih faktora.

4. Zaključak i postupanje

Element	Rezultat
Konačni operativni prioritet	P1 / P2 / P3 / P4
Potreban inspekcijski nadzor	da / ne
Potreban kontrolni nadzor	da / ne
Potrebno obavješćavanje drugog organa	da / ne

Predloženo postupanje / fokus nadzora:

DIREKTORICA

Ivana Prvulović

Broj: 01-02-6-06766/2026
Sarajevo, 24.9.2026. godine